

سنجش سطح پایداری محله‌های شهری بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار (نمونه مورد مطالعه: محله تندست و سیاه‌تلی شهر بابل)

جلال عظیمی آملی^۱

تاریخ وصول: ۱۳۹۵/۱۱/۱۷، تاریخ تایید: ۱۳۹۶/۲/۱۴

چکیده

این مقاله به سنجش سطح پایداری در جوامع کوچک محلی (محله‌های شهری) در بهره‌برداری و استفاده از منابع طبیعی، انسانی و اکولوژیکی می‌پردازد به گونه‌ای که همه اعضا یا اجتماعات محله‌ای در حال حاضر و آینده از سطوح مناسبی در بهداشت و سلامت، زندگی مطلوب، امنیت، یکپارچگی میان محیط‌زیست و فعالیت انسانی و اقتصادی پویا برخوردار شوند، به این منظور، در این مقاله دو محله از محله‌های بالا و پایین شهر بابل به عنوان نمونه انتخاب شدند تا به این سوال پاسخ داده شود که محله‌های تندست و سیاه‌تلی به لحاظ شاخص‌های توسعه پایدار (شاخص‌های منتخب این تحقیق) در چه وضعیتی قرار دارند و چه تفاوت‌هایی بین آنها وجود دارد؟ با توجه به ماهیت پژوهش و اهداف در نظر گرفته شده، روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی با هدف کاربردی است که پس از جمع‌آوری اطلاعات میدانی که با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته صورت می‌گیرد و با استفاده از آزمون‌های آماری (آزمون T تک‌نمونه‌ای) در فضای نرم‌افزار SPSS، کار تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده انجام می‌گیرد.

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که بین محله‌های شهری مورد مطالعه، به لحاظ شاخص‌های توسعه پایدار، تفاوت‌های چشمگیری وجود دارد، به طوری که محله سیاه‌تلی به لحاظ شاخص‌های پایداری در وضعیت ناپایدار و محله تندست بجز در شاخص‌های اجتماعی که ناپایدار بوده در سایر شاخص‌ها پایدار بوده است.

کلیدواژگان: سنجش پایداری، توسعه پایدار محله‌ای، شاخص‌های پایداری، محله‌های تندست و سیاه‌تلی شهر بابل.

۱. استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، شهرستان نور، ایران.

مقدمه

نظریه توسعه محله در چند دهه اخیر تفکر نوینی در شیوه توسعه پایدار شهری ارائه کرده است. محله‌های شهری از مهم‌ترین و اساسی‌ترین تقسیمات کالبدی شهر و از کهن‌ترین میراث‌های شهرنشینی به‌شمار می‌روند (محمدی، ۱۳۸۳: ۶۲۱) چه این که، محله‌های شهری می‌توانند احساس هویت و تعلق به محیط را در بین ساکنان گسترش دهند. این احساس می‌تواند روح مشارکت را در میان هم محله‌ای‌ها گسترش دهد تا به بهبود محیط زندگی خود اقدام کنند، در مراسم و مناسبت‌های مختلف شرکت کرده و در غم‌ها و شادی‌های همدیگر شریک باشند (احمدزاده، ۱۳۸۱: ۱۵). از آنجایی که "محله" به‌عنوان سلول زندگی شهری مطرح است، تحقق توسعه پایدار نیز در قالب توسعه محله‌ای و در مقیاس محله‌ای و در ادامه تفکر "جهانی‌بیندیش و محلی عمل کن" دنبال شد، براین اساس، توسعه پایدار محله‌ای به معنای ارتقای کیفیت زندگی در شهر است که شامل همه ویژگی‌ها و اجزای زیست محیطی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی و نهادی بدون ایجاد مانعی برای نسل آینده است (Blakely, 1997: 102-112). توسعه محله‌ای پایدار را می‌توان به‌عنوان تغییری در شیوه‌های مدیریت محلی که به پایداری زیست محیطی در سطح جهان و در عین حال محیط زیست طبیعی و مصنوع محلی کمک می‌کند، تبیین کرد، چه این که توسعه پایدار به افزایش کنترل محلی بر تصمیم‌گیری‌ها توجه دارد. چنین راهبرد توسعه‌ای، نیازمند تفویض اختیار در تصمیم‌گیری تا سطح محلی است (پرتوی، ۱۳۸۸: ۳۵). به همین دلیل است که مفهوم توسعه پایدار محله‌ای با محوریت مقیاس جغرافیایی محله، مفاهیمی چون نیازهای اقتصادی ساکنان، حمایت و حفاظت از محیط زیست محله‌ای، تقویت پایداری اجتماعات انسانی در محله‌ها، مشارکت ساکنان در مدیریت محله و تأمین نیازهای خدماتی مانند آموزش، بهداشت و درمان و... را بر مبنای امکانات محله‌ای شامل می‌شود (عظیمی‌آملی، ۱۳۸۸: ۴۶).

بیان مسئله

توسعه پایدار یک مفهوم قابل بحث با دامنه‌ای گسترده از معانی است. در یک سطح ذهنی و انتزاعی پایداری با حفاظت و یا بهبود سیستم‌های یکپارچه طبیعی که در کل زندگی، در کره زمین را شامل می‌شود، ارتباط دارد. نقطه مرکزی و کانون این سیستم‌ها و پایداریشان، جمعیت انسانی است (قرخلو و همکار، ۱۳۸۵: ۱۵۷-۱۷۷). ویژگی عصر ما شهرنشین شدن جمعیت، افزایش جمعیت شهرها و به تبع آن توسعه شهرهای کوچک و بزرگ است. به‌علت تمرکز گسترده و رو به‌رشد جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی در مراکز شهری، پایداری توسعه شهری بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. باین وجود، توسعه پایدار شهری دارای ابعاد گسترده‌ای است. بهترین عواملی که باید در تکوین این پدیده‌های شهرسازی مورد توجه قرار گیرد عبارتند از: عوامل اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی - فرهنگی و کالبدی. این ابعاد دارای ساختاری مشخص و نظامی سلسله مراتبی هستند (سرای و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۷-۶۰). این درحالی است که محله به‌عنوان یک مکان کالبدی و اجتماعی که می‌تواند شرایط مناسبی را برای افزایش مشارکت مردم و استفاده از توان جمعیتی آنان فراهم آورد، در بحث‌های مربوط به توسعه پایدار شهرها از اهمیت زیادی برخوردار است، چه این‌که، در محله بازتولید هویت محله، تقویت حافظه تاریخی محله، تقویت حس تعلق و مشارکت شهروندان، ایجاد فضاهای عمومی و گفتگو بین شهروندان و حفظ سازمان محله‌ای، بسیار مهم است.

محله‌گرایی می‌کوشد تا نظم اجتماعی را برقرار سازد و امنیت اجتماعی، تفاهم و مشارکت مدنی را سرعت بخشد. مشارکت مدنی در سطح محله موجب وفاق اجتماعی گردیده و از بار تصدی‌گری دولت می‌کاهد (Keller, 1986: 95). افزون بر این، تشکل‌های محله‌ای، انجمن‌های محله‌ای و شورایی‌های محله، حلقه ارتباطی میان مدیریت محلی و شهروندان هستند که در واقع در سطح محلی، زمینه‌های لازم برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی ساکنان در حل مسائل و چالش‌ها در سطح محله را در مدیریت شهری فراهم می‌آورند. بنابراین، تاکید و توجه برنامه‌ریزان و مدیران شهری بیش از هر زمان دیگر، به سطوح پایین‌تر و ابعاد ملموس‌تر زندگی شهری، امری انکارناپذیر شده‌است. بنابراین، در الگوهای توسعه محله‌ای که در آن رویکرد مبتنی برهم‌افزایی و پیوند سرمایه‌های اجتماعی مطرح می‌شود، توان حل مشکلات با اتکا به مجموعه‌های سرمایه‌های طبیعی - کالبدی، اجتماعی - انسانی به دست می‌آید (الوانی و همکار، ۱۳۸۵: ۳).

شهر بابل که یکی از شهرهای شمالی ایران است. در تقسیمات اخیر که در زمینه منطقه‌بندی این شهر صورت گرفت، این شهر به دو منطقه تقسیم شد که هر منطقه آن از یازده محله تشکیل شده است. در این تحقیق، دو محله "تندست" و "سیاه‌تلی" که در منطقه غربی شهر بابل واقع شده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. "محله تندست" از قدمت کمتر (دهه ۷۰) ولی طبقه اجتماعی - اقتصادی مرفه تشکیل شده و به لحاظ شرایط زیست‌پذیری، از وضعیت مطلوب برخوردار است. محله "سیاه‌تلی" که در محدوده جنوب‌غربی شهر بابل قرار گرفته قدمت بیشتری (دهه ۵۰) دارد و ساکنین آن از مهاجرینی تشکیل شده‌اند که از روستاهای اطراف برای یافتن کار به شهر آمده و به لحاظ اجتماعی - اقتصادی، از طبقه پایین جامعه تشکیل شده‌اند، و به خاطر ارزان بودن قیمت زمین و مسکن در این محله اسکان یافتند. افزایش مهاجرت به این محله سبب تغییر منظر و سیمای محله شده و تقدم شهرنشینی بر شهرگرایی را به همراه داشته است و شرایط زیست‌پذیری را در این محله به مخاطره انداخته است. با عنایت به رویکرد توسعه پایدار در مقیاس محله و آگاهی از سطوح پایداری در این دو محله، این تحقیق در پی پاسخگویی به این سوال است که محله‌های تندست و سیاه‌تلی به لحاظ شاخص‌های پایداری (شاخص‌های منتخب این تحقیق) در چه وضعیتی قرار دارند و چه تفاوت‌هایی بین آنها وجود دارد؟

مبانی نظری

در طول چند دهه اخیر، نظرات جدیدی در خصوص سکونت در شهر و محله‌های شهری عنوان شده است. اغلب این نظرات به ویژگی‌های مردم و انتظارات آنها در محله‌های شهری، توجه به محیط و رفاه اجتماعی، سلامتی و بهداشت محله، امنیت اجتماعی، مسیرهای پیاده‌روی مناسب، فضای سبز و فقدان آلودگی‌های زیست‌محیطی، مسکن سالم و... اشاره دارند، به‌طور خلاصه در جدول زیر نظریات مختلف در این رابطه ارائه شده است (جدول شماره ۱).

جدول ۱: نظریات مطرح شده در رابطه با محله

عناوین	تعاریف
محله به عنوان واحد خودکفایی اداری - مدیریتی شهر در نظریه باغشهر	هاوارد بیشتر بر عوامل فیزیکی و دسترسی پیاده به فضاها و مراکز خدماتی در طرح‌ریزی محله‌های شهری تاکید کرده است.
محله به عنوان راهکاری برای ارتقای کیفیت زندگی شهروندان	به عقیده مامفورد پرداختن به محله تنها راهکار عملی برای حل مشکلات کلانشهرهاست. محله نقش والدین یک خانوار را دارد و در هر مرحله از زندگی فرد می‌تواند نقش حمایتی در رشد او داشته باشد (Leach, 2010, 231). برخلاف مامفورد، لوکوبوزیه محله را یک وسیله رفاهی، بهداشتی و وسیله راحتی می‌داند که ساکنان خود را از صدمات شهر و زندگی شهری مصون می‌دارد. اما هر دو، ارتقای شرایط زندگی را از محله انتظار دارند (Falk et al, 2012:287) این دیدگاه از سوی طرفداران توسعه پایدار مورد تاکید قرار گرفته و بحث توسعه پایدار و رویکرد فرهنگی به شهر، از طریق پلی به نام محله به هم پیوند داده می‌شوند (سعیدنیا، ۱۳۸۳: ۸).
محله به عنوان بستری برای برقراری روابط با دیگران	ترنر و فیچر مشارکت شهروندان در اوضاع و احوال محله زندگی خود را به‌عنوان یک شاخص مهم در کیفیت زندگی شهری مطرح می‌کنند. امروزه این نظریه مجدداً مورد اقبال قرار گرفته و به خصوص نقش شهروندان در طراحی محله‌های مسکونی برای دستیابی به محیط‌های انسانی‌تر، پرداخته شده است. شهرگرایی جدید در برنامه‌ریزی، مدیریت و توسعه شهری یکی از مطرح‌ترین تجربه‌های شهری است که بیشتر از طریق مقابله با پیامدهای شهرگرایی مدرنیستی و پست مدرنیستی، معروفیت یافته است این رویکرد، نوعی توسعه شهری نوستی محسوب می‌شود (parker, 2004:69)
محله به عنوان شاکله هویتی و معنابخشی به مکان‌های شهری	راپاپورت محله را به‌عنوان ابزاری توصیف کرده که شهروندان با استفاده از آن می‌توانند هویت خود را باز یابند. امکان دسترسی محلی به برآورد نیازها و باورها، ساکنان محله را به توانایی خود در سطح فردی یا جمعی به‌طوری که بتوانند هویت محله خود را تعریف کنند، تمایلات و ترجیحات خود را بیان کرده، فعالیت‌های مربوط را انجام دهند و تفاوت و پیچیدگی‌ها را در عرصه شهر شهری خلق کنند، مورد توجه قرار می‌دهد (Gharai, 2005:35)

منبع: تلخیص نگارنده

- **پایداری محله:** پایداری محله‌ای، شکلی از توسعه شهری است که توان توسعه مداوم شهرها و جوامع شهری نسل‌های آینده را تضمین کند (Legate, et al, 2000, 118). در واقع، محله‌های شهری زمانی پایدار خواهند بود که از محیط زیست قابل سکونت و زندگی، هوای پاک، آب آشامیدنی سالم، اراضی و آب‌های سطحی و زیرزمینی بدون آلودگی و از اقتصادی بادوام برخوردار باشد. به‌همین دلیل مبنای نظری مفهوم پایداری در شهر و محله، عبارت است از: کاهش آلودگی، حفاظت از منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازیافت‌ها، کاهش انرژی مصرفی، ایجاد فضاها و نواحی سبز، تمرکززدایی شهری و کاهش پراکندگی‌ها، افزایش تراکم متوسط در حومه شهر و ایجاد شهرهای کوچک، کاهش ترافیک‌های جاده‌ای، مدیریت ضایعات بازیافت نشدنی، توزیع درست منابع و... (Rosalesa, 2004, 165).
- **توسعه پایدار محله‌ای:** اگرچه که مفهوم توسعه پایدار در مقیاس محله، هنوز به قطعیت نرسیده است و ابعاد و مفاهیم آن به‌درستی مورد تجزیه و تحلیل قرار نگرفته، اما در ادبیات و متون توسعه، توسعه پایدار محله‌ای نیازمند آن است که تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌ها، منجر به سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌های اجتماعی محلی گردد تا از این طریق ضمن تقویت حس تعلق مکانی، زمینه مشارکت حداکثری شهروندان را نیز افزایش دهد (کریمی، ۱۳۸۷: ۸۲). در این ارتباط "ویلیس" اعتقاد دارد محله‌ها بهترین نقطه شروع حرکت به سوی پایداری محسوب می‌شوند و دموکراسی محلی در دست‌یابی به پایداری در شهرها نقشی مهم ایفا می‌کنند (Willis, 2006, 13) به‌طوری‌که با تغییر تمرکز به سطوح خرد و محلی، تغییرات حاصله ملموس‌تر بوده و مدیریت آن‌ها نیز امکان‌پذیرتر می‌گردد (Choguill, 2007, 28). به همین دلیل، توسعه پایدار محله‌ای، توانایی محله‌های شهری در بهره‌برداری و استفاده

از منابع طبیعی و انسانی است تا همه اعضای محله (شهروندان) در حال حاضر، یا در آینده از سطوح مناسبی در بهداشت و سلامتی برخوردار گردند (Kline 1995:4). بنابراین توسعه پایدار محله‌ای، درصدد است تا با دستیابی به اهداف توسعه پایدار در مقیاس اجتماعات محله‌ای و اجزای سازنده محیط‌های شهری، نتایج توسعه پایدار را به‌صورت ملموس و قابل ارزیابی در محیط‌های کوچک فراهم آورد (گلی، ۱۳۸۸: ۶۴)، و به ارتقای کیفیت زندگی در آن، شامل همه ویژگی‌ها و اجزای زیست‌محیطی، فرهنگی، سیاسی، اداری، اجتماعی و اقتصادی بدون ایجاد مانعی برای نسل آینده دست بیابد (زرآبادی، ۱۳۹۱: ۴۵). بدیهی است در چنین حالتی واحدهای محله‌ای به دلیل اندازه خود می‌توانند موجبات مشارکت مردم در شکل‌دادن به محیط خود را فراهم آورند و اصول پایداری کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی را بهتر و مطلوب‌تر پیاده کنند.

■ **اصول و معیارهای توسعه پایدار محله‌ای:** در ارتباط با پایداری محله، اصول و معیارهای بسیاری مطرح و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. از جمله این اصول و معیارها می‌توان به هویت و سرزندگی، پویایی و سازگاری، تنوع، دسترسی مناسب، تراکم و ظرفیت تحمل (تاب‌آوری) محله اشاره نمود (شیعه، ۱۳۸۷: ۳۱۷). به‌طور خلاصه می‌توان شاخص‌ها و اهداف توسعه پایدار محله‌ای را در قالب جدول زیر بیان کرد (جدول شماره ۲).

جدول ۲: شاخص‌ها و اهداف توسعه پایدار محله‌ای

اهداف	زمینه
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت اجتماع محلی - افزایش برابری - ارتقای زندگی سالم - بهبود ایمنی و امنیت - تقویت آزادی انتخاب - تصمیم‌گیری محلی 	فرهنگی - اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء سطح تولید - ارتقاء اشتغال 	اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت کیفیت محیطی - حفاظت از منابع طبیعی - کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای 	زیست محیطی

ماخذ: کریمی، ۱۳۸۸

تحقق توسعه پایدار محله‌ای، مستلزم اتخاذ راهبردها، برنامه‌ها، سیاست‌ها و اقدامات اجرایی در سطح محله‌ای است (حاجی‌پور، ۱۳۸۵: ۳۷ - ۴۶ و هودسنی، ۱۳۸۴: ۲). در جدول زیر این اهداف و راهبردها بیان شده است.

جدول ۳: اهداف و راهبردهای ایجاد محله‌های پایدار شهری

ابعاد	اهداف	راهبردها
اجتماعی - فرهنگی	بهبود و ارتقای سطح فعالیت اجتماعات محلی	- ایجاد فرصتهای لازم برای تشکیل گروهها و شبکه‌های اجتماعی محلی - ارتقاء سلامت روانی افراد از طریق ایجاد محیط زیست اجتماعی سالم
	ارتقاء تساوی و عدالت اجتماعی	- ایجاد تنوع در خانه‌سازی و قابل استطاعت بودن آنها برای ساکنین از لحاظ اقتصادی - ارتقاء دسترسی به تاسیسات و تجهیزات محلی
	بهبود و امنیت و آمینتی	- افزایش حس تعلق خاطر شهروندان به محیط مسکونی و در نتیجه کاهش میزان تخلفات جرم و جنایت - کاهش احتمال تصادفات
	بهبود و افزایش درآمدزایی محلی	- افزایش تنوع در فرصتهای شغلی در سطح محله - ایجاد چرخش مالی در منابع محلی - بهبود سیستم بازسازی و نوسازی شهری
	افزایش آزادی و انتخاب	- ایجاد تنوع و افزایش حق انتخاب تاسیسات و تجهیزات - افزایش بدیل و حق انتخاب شیوه زندگی و حمل و نقل
	افزایش تصمیم‌سازی محلی	- ایجاد سرمایه‌های اجتماعی ملی از طریق فرایند مشارکتی - ایجاد همکاری و اعتماد محلی و امکان کنترل ساختار محلی توسط ساکنین
	اقتصادی	رفاه و سودآوری اقتصادی
زیست محیطی	ارتقاء سطح سلامت زندگی	- بهبود کیفیت هوای محلی - تشویق شیوه‌های زندگی فعال و پرتحرک (پیاده‌روی و ورزش) - تسهیل در دسترسی به انواع میوه و سبزی
	ارتقاء کیفیت مکان‌های زیستی	- ایجاد فضای عمومی جالب-کاهش آلودگی های صوتی - بهبود و ارتقاء سطح ویژگی‌های منحصر به فرد و خاص محدوده محلی و استفاده بهینه از آنها - ایجاد ساختمانهای انعطاف‌پذیر با کیفیت و در عین حال محکم
	بهبود وضعیت زیست محیطی و حفظ منابع طبیعی	- ارتقاء تنوع زیستی درون محله‌ها، - شناخت پتانسیل اراضی بایر و در نتیجه کاهش استفاده از زمین‌های اطراف - کاهش تقاضا برای منابع تجدیدنابپذیر - افزایش کارایی انرژی در ساختمانها - تجدید استفاده از منابع طبیعی محلی (تقویت سیستم های بازیافت محلی)

منبع: عزیز، ۱۳۸۵

پیشینه پژوهش

تحقیقات و پژوهش‌های زیادی توسط محققین داخلی و خارجی در زمینه پایداری محله‌های شهری به انجام رسیده که در جدول شماره ۴ به برخی از این تحقیقات اشاره شده است.

جدول ۴: پژوهش‌ها و تحقیقات انجام شده داخلی و خارجی در زمینه موضوع مورد مطالعه

نام تحقیق	سال	نویسنده/گان	موضوع مورد بحث	روش کار	نتایج به دست آمده
محله مسکونی پایدار مطالعه موردی: (محله نارمک)	۱۳۸۵	محمد مهدی عزیزی	تلاش برای ارزیابی و بازخوانی محله نارمک به عنوان یک محله جدید انسان ساخت و شناخت اصول و معیارهای لازم برای پایداری محله	روش تحقیق این مطالعه از نوع تحلیلی، اکتشافی و بر اساس مطالعات میدانی است.	در این تحقیق معلوم شده که محله نارمک یک محله پایدار است و از اصول و معیارهای هویت، امنیت و... برخوردار است و با این حال ظرفیت قابل تحمل محله از نظر تراکم جمعیتی پر شده است.
سنجش وضعیت پایداری توسعه محله‌ای در کلاردشت با استفاده از یک الگوی راهبردی	۱۳۸۵	کوروش برار پور	علاوه بر سنجش میزان پایداری توسعه در کلاردشت، پیشنهادهایی برای سیاستهای مناسب برای انتقال آن منطقه به سمت آینده‌ای مطلوب داشته است.	با استفاده از روش وزن دهی ترجیحی محلی را در کلاردشت مورد سنجش و بررسی قرار داده است.	نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که طی ۲۰ سال گذشته پروژه‌های سریالی همچون خرید زمین از کشاورزان، خروج دام از جنگل و... سبب زایش سرمایه‌های زایش پدیده طبیعی و موجب زدایش سرمایه‌های زایش ناپذیر در کلاردشت شده است.
بررسی و تحلیل سطوح پایداری در محلات شهر یزد و ارائه راهکارهایی در بهبود روند آن	۱۳۸۷	حسن حکمت‌نیا علی زنگی‌آبادی	بررسی شاخص‌های پایداری در سطح محلات شهر یزد دست‌یابی به میزان نابرابری‌های محله‌ای	روش به کار رفته روش توصیفی - تحلیلی است که از مدل‌های کمی و نرم‌افزار آماری استفاده شده است	در مجموع ۴۵ محله، ۴ محله پایدار، ۸ محله نیمه پایدار، ۱۳ محله ناپایدار بودند. در محلات پایدار دسترسی به خدمات و امکانات زندگی فراهم است. در محلات ناپایدار به علت تطابق افزایش جمعیت و نیازهای خدماتی و مسکن غیر استاندارد ناپایداری زیاد شده بنابراین نیل به توسعه‌ی پایدار در محلات یزد تنها با بکارگیری راهبردهای منطبق با نقاط قوت و ضعف ممکن است.
تحلیل پایداری محله‌های کلان شهر تهران با تأکید بر عملکرد شورایی (نمونه موردی محله‌های اوین، درکه و ولنجک)	۱۳۸۷	جمیله توکلی نیا منصور استادی	با تأکید بر معرفت‌های توسعه پایدار، به ارزیابی سطوح پایدار در محله‌های شهری اوین، درکه و ولنجک در منطقه یک شهرداری تهران پرداخته شده است، تا با مقایسه تطبیقی، عوامل مؤثر بر پایداری یا ناپایداری شناسایی شوند و نقش شورایی‌ها در بهبود روند پایداری ارزیابی گردد.	در این پژوهش از روش توصیفی - تطبیقی استفاده شده است و اطلاعات حاصله از مطالعات اسنادی و میدانی با استفاده از روش سلسله مراتبی AHP و روش آمار استنباطی مورد مطالعه قرار گرفت.	محله درکه در رتبه سوم قرار دارد. مقایسه عوامل پایداری نشان می‌دهد که محله‌های درکه و اوین به ترتیب از نظر اجتماعی، اقتصادی و ولنجک از نظر کالبدی در سطح بالاتر پایداری قرار دارند. همچنین این محله‌ها با توجه به داشتن ارتباط تنگاتنگ بین هم محله‌ای‌ها در شوراییاری موفقیت زیادی داشته‌اند.
ظرفیت سنجی توسعه محله - ای در فرایند توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: محله)	۱۳۸۸	مجتبی رفیعیان علی اکبر تقوایی حسن وحدانی	به‌کارگیری روش علمی برای سنجش ظرفیت توسعه در هر یک از ظرفیت‌های موجود در	با استفاده از روش پیمایشی، پرسشنامه‌هایی را در سطح چهار محدوده شهر توزیع	محله کلکته چی امکان ظرفیت - سازی سکونتی برای بالغ بر ۴۰ درصد افزایش جمعیت به نسبت

نام تحقیق	سال	نویسنده/گان	موضوع مورد بحث	روش کار	نتایج به دست آمده
کلکته چی تبریز)			محلات شهر	نموده و با استفاده از آزمون خی دو و دوجمله‌ای میزان رضایتمندی ساکنان از وضعیت پایداری شهری را مشخص کرده است.	وضع موجود، صرفاً از طریق ظرفیت‌سازی در زیرساخت‌های موجود و فضاهای رها شده در محله را دارد. در نتیجه بهبود الگوی اسکان شهری و تقویت پایداری در نظام توسعه را به همراه خواهد داشت
ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در پایداری محله‌ای ناحیه ۲ شهرداری منطقه ۴ تهران	۱۳۸۹	- شادی بیگلری	سنجش میزان پایداری منطقه دو شناسایی وضعیت عملکرد شهرداری در پایداری محله‌ای ناحیه ۲	روش تحقیق با توجه به ماهیت کار از نوع توصیفی، تحلیلی است. روش جمع آوری اطلاعات به صورت اسنادی و پیمایشی خواهد بود.	ناحیه ۲ منطقه ۴ در مرز پایداری قرار دارد. همچنین مدیریت شهری در پایداری ناحیه ۲ شهرداری منطقه ۴ با ضریب تعیین ۰/۱۱۵ به صورت معناداری تأثیر گذار بوده است. همچنین تأثیر عملکرد مدیریت شهری از نظر تأثیرگذاری بر پایداری محله‌ای بیشترین تأثیر را نسبت به عملکرد اقتصادی و اجتماعی داشته است.
ارزیابی و سنجش سطح پایداری در توسعه محلات شهر بابلسر	۱۳۸۹	صدیقه لطفی محمد حسین سرایی سمیه ابراهیمی	ارزیابی و تعیین سطوح پایداری محلات شانزده‌گانه بابلسر به لحاظ برخورداری از شاخص‌های توسعه است.	نوع تحقیق کاربردی و روش بررسی آن، توصیفی-تحلیلی است. و با بهره-گیری از تکنیک تحلیل عاملی و به صورت شاخص تلفیقی با استفاده از روش شاخص مورس به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته است.	نتایج نشان می‌دهد که ضریب پایداری بین محلات این شهر متفاوت بوده به طوری که از مجموع شانزده محله، یک محله پایدارقوی، دو محله پایدار، هفت محله نیمه پایدار و چهار محله در گروه پایداری ضعیف قرار دارند. بین محله‌ها از لحاظ برخورداری از شاخص‌های توسعه نابرابری و اختلاف فاحشی وجود دارد.
سنجش توسعه پایدار محله-های شهری با استفاده از منطق فازی و سیستم اطلاعات جغرافیایی (مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران)	۱۳۹۰	رحمت ا... فرهودی محمد تقی رهنمایی	استفاده از روش تلفیقی منطق فازی و سیستم اطلاعات جغرافیایی برای سنجش میزان پایداری در سطح محله‌های شهر تهران مورد بررسی قرار گرفته است.	رویکرد حاکم بر این پژوهش "توصیفی تحلیلی" است. سپس با استفاده از روش استاندارد کردن، شاخص‌هایی مقیاس شده و برای هر شاخص تابع عضویت فازی در نظر گرفته شده است.	یافته‌ها نشان می‌دهد که استفاده از روش ترکیبی، تحلیل فضایی مطلوبی را از وضعیت پایداری در سطح محله‌ها نشان می‌دهد. مطالعات نشان می‌دهند که محله‌های منطقه ۱۷ در سطوح متوسط و پایین پایداری قرار دارند. بهترین وضعیت را محله فلاح، بدترین وضعیت را محله بلورسازان دارد.
Developing sustainable neighborhood	۲۰۰۸	Charles L.choguill	استفاده از نظرات پری و هاوارد که در رابطه با محله بیان کرده‌اند، برای تحقق محله سالم می‌توان تلاش	با استفاده از روش تحلیل شرایط پایداری محله‌های شهر ریاض را مورد بررسی قرار داده است.	حل مشکلات زیستی محله‌های شهر ریاض، افزایش روابط اجتماعی با ایجاد گروه‌ها و تشکل‌های مردمی

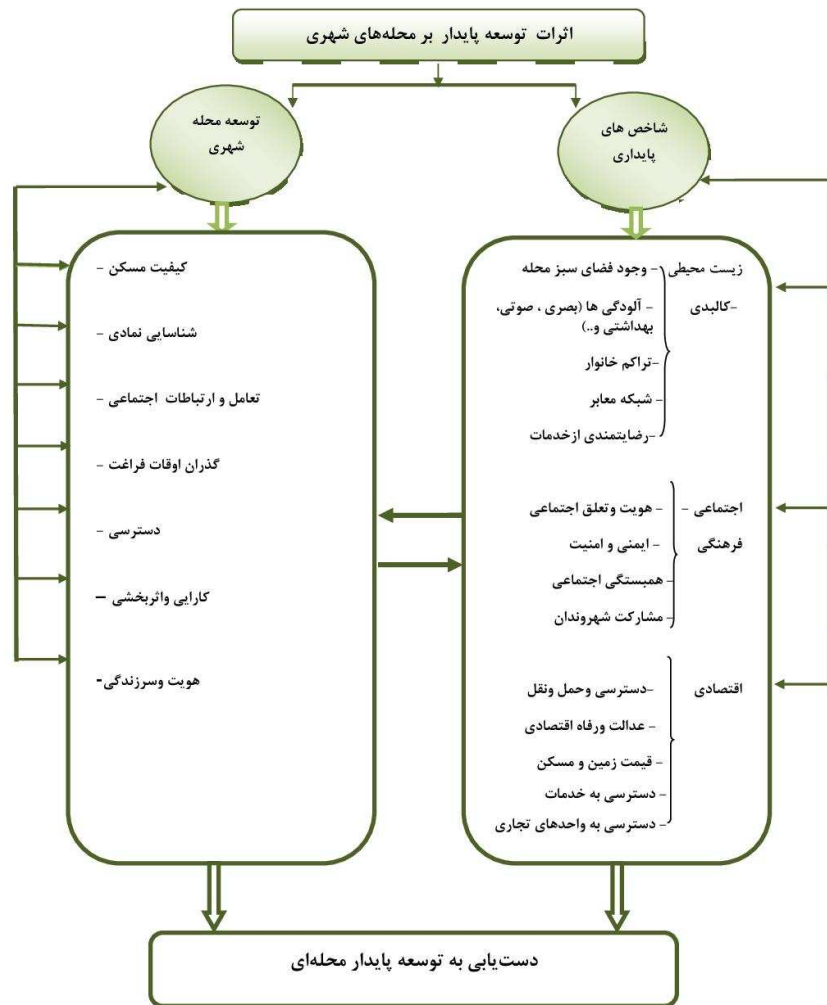
نام تحقیق	سال	نویسنده/گان	موضوع مورد بحث	روش کار	نتایج به دست آمده
			کرد. به مواردی که یک محله ایده ال باید داشته باشد همانند مرکز خرید، مدرسه و... اشاره کرده‌اند. همچنین رواج مشارکت و همبستگی مردمی در شهر ریاض و ارتباط دادن آنها با سطوح بالاتر.		
Towards the modeling of sustainability into urban planning: Using indicators to build sustainable cities	۲۰۱۱	Natalie Rosalesa	دستیابی به ابزارهایی برای ارزیابی پایداری شهری در این مقاله مورد توجه بوده. سیستم‌هایی برای توسعه و بهبود شرایط زیست‌محیطی در مکزیکوسیتی.	روش مورد استفاده روش توصیفی - تحلیلی می‌باشد.	توجه به انواع عناصر مانند متابولیسم شهر، افزایش سطح خودکفایی شهری، اطمینان از نوع تصرف زمین، ایمنی و امنیت در شهر، کیفیت زیستگاه‌های محلی و تاثیر پذیرفتن از عملکرد جهانی شدن.
City Development Strategies (CDS) and Sustainable in Urbanization Developing World	۲۰۱۲	Nurwati Badarulzaman & Mastura Jaafar	گسترش برنامه ریزی استراتژیک و هدفمند برای دست یابی به توسعه پایدار شهری	با بررسی و تحلیل وضعیت توسعه شهرهای کشورهای جهان سوم، در پی یافتن روشی برای دست یابی به توسعه پایدار است.	دست یابی به روش‌های نوین برای رسیدن به توسعه پایدار شهری و بهبود رشد اقتصادی و کاهش فقر.
Implications of Walkability towards Promoting Sustainable Urban Neighbourhood	۲۰۱۲	Diyanah Inani and Hafazah Azmi Abdul Karim	با افزایش وسایل نقلیه موتوری محله‌های مسکونی به خودی خود تحت تاثیر فرایند پیشرفت صنعت قرار گرفته‌اند. در نهایت با رواج عادت پیاده روی در محله موردنظر محله به سطوحی از پایداری خواهد رسید.	روش به‌کار رفته روش پژوهشی - اکتشافی بوده و اطلاعات با استفاده از مصاحبه جمع‌آوری شده است.	با ترویج پیاده‌روی میان مردم محله‌های پوتراجایا و شاه علم محله از وسایل نقلیه خالی شده و مردم برای دسترسی به نیازهای روزمره و هفتگی‌شان به صورت پیاده در محله تردد می‌کنند.

منبع: تلخیص نگارنده

از مجموع مباحث نظری می‌توان مدل مفهومی توسعه پایدار محله‌ای را از طریق برنامه‌ریزی محله محور و براساس شاخص‌های پایداری ترسیم کرد (نمودار شماره ۱).

مواد و روش‌ها

اطلاعات گردآوری شده حاصل از مطالعات میدانی پس از دسته‌بندی و کدگذاری، وارد نرم‌افزار SPSS شده و با توجه به آمار توصیفی (میانگین، واریانس و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون T تک‌نمونه‌ای) مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. از نرم‌افزار GIS نیز برای ترسیم نقشه‌های محله‌های مورد بررسی استفاده شده است.

نمودار ۱: مدل مفهومی تحقیق

محدوده مورد مطالعه

در تیر ماه ۱۳۸۹ شهر بابل بر اساس برنامه‌ای از طرف شهرداری به دو منطقه غربی و شرقی تقسیم شد که هر منطقه شامل یازده محله می‌باشد. محله‌های مورد بررسی در این تحقیق در نیمه غربی شهر بابل واقع شده است. محله تندست که در شمال غرب بابل واقع شده است از جمعیتی بالغ بر ۱۰۰۵۵ نفر برخوردار می‌باشد. این جمعیت در مساحت ۱۲۰ هکتاری محله تندست زندگی می‌کنند. ساکنان این محله عمدتاً از مردم قدیمی و اصیل شهر بابل می‌باشند و در سال‌های اخیر مهاجرانی را به خود جذب کرده‌اند. این محله از شمال با محله‌های امیرکبیر و صد دستگاه ارتباط دارد، از جنوب با گله محله و از شرق با خورشیدکلا و از غرب با رودخانه بابلرود همسایه است. در جدول شماره ۶ انواع کاربری‌های موجود در محله تندست آورده شده است.

جدول ۵: تعداد جمعیت محله‌های تندست و سیاه‌تلی

نام محله	جمعیت کل	حجم نمونه انتخابی
تندست	۱۰۰۵۵	۲۱۰
سیاه تلی	۱۰۲۰۰	۲۰۶

منبع: دو ستون اول براساس طرح تفصیلی شهر بابل. ستون "حجم نمونه انتخابی" براساس فرمول کوکران

جدول ۶: کاربری‌های محله تندست

کاربری	مساحت محله (هکتار)	جمعیت محله	تعداد واحد تجاری	تعداد مراکز آموزشی (مترمربع)	مساحت فضای سبز (مترمربع)	تعداد کارگاه صنعتی	تعداد ادارات	فضای ورزشی (تعداد)	فرهنگی مذهبی (تعداد)
تندست	۱۲۰	۱۰۰۵۵	۱۸۰	۷(۵۱۸۱)	۱۶۳	۸	۱	۳	۹

منبع: طرح تفصیلی شهر بابل، ۱۳۹۲

محله دیگری که مورد بررسی قرار گرفته است، محله سیاه‌تلی است. این محله دارای جمعیت ۱۰۲۰۰ نفری است و مساحت ۱۹۵ هکتار را از کل شهر بابل به‌خود اختصاص داده است. بافت اصلی و هسته اولیه این محله قدیمی بوده و قدمت آن به سال‌های بعد از انقلاب می‌رسد که در قسمت جنوب غرب بابل واقع شده است. محله سیاه‌تلی از غرب با موزیرج، از شرق با شهرک آزادگان، از شمال با موزیرج و از جنوب به‌وسیله ترک‌محله احاطه شده است. در جدول شماره ۷ انواع کاربری‌های موجود در محله سیاه‌تلی آورده شده است.

جدول ۷: کاربری‌های محله سیاه‌تلی

کاربری	مساحت محله (هکتار)	جمعیت محله	تعداد واحد تجاری	تعداد مراکز آموزشی (مترمربع)	مساحت فضای سبز (مترمربع)	تعداد کارگاه صنعتی	تعداد ادارات	فضای ورزشی (تعداد)	فرهنگی مذهبی (تعداد)
سیاه‌تلی	۱۹۵	۱۰۲۰۰	۳۴۰	۳(۴۵۰۰)	۶۷	۶۵	۲	۷	۱۰

منبع: طرح تفصیلی شهر بابل، ۱۳۹۲

براساس مطالعات انجام شده، میزان تراکم جمعیتی در هریک از محله‌های مورد مطالعه به‌شرح جدول شماره ۸ است.

جدول ۸: تراکم جمعیتی محله‌های تندست و سیاه تلی

تراکم جمعیتی (نفر)	محله
۸۳/۷۹	تندست
۵۲/۳۰	سیاه تلی

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

شکل ۲: کاربری‌های خدماتی محله تندست

شکل ۱: توزیع جغرافیایی محله‌های شهر بابل

یافته‌ها و دستاوردهای پژوهشی

الف. یافته‌های توصیفی: در جدول شماره ۹ و ۱۰ وضعیت فردی پاسخگویان دو محله تندست و سیاه‌تلی بیان شده است. این وضعیت شامل شاخص‌هایی نظیر جنسیت، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات و مدت زمان سکونت در محله‌ها می‌باشد.

شکل ۳: کاربری خدماتی محله سیاه‌تلی

جدول ۹: توزیع فراوانی پاسخگویان محله تندست براساس ویژگی‌های فردی آنان

شاخص‌ها	معرف‌ها	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۱۹۰	۹۰.۴
	زن	۲۰	۹.۶
	کل	۲۱۰	٪۱۰۰
وضعیت تاهل	متاهل	۱۶۴	۷۸.۱
	مجرد	۴۶	۲۱.۹
	کل	۲۱۰	٪۱۰۰
سطح تحصیلات	بیسواد	۱۴	۶.۷
	زیر دیپلم	۶۵	۳۱
	فوق دیپلم و لیسانس	۱۰۳	۴۹
	فوق لیسانس و بالاتر	۲۸	۱۳.۳
	کل	۲۱۰	٪۱۰۰
مدت سکونت در محله	۱ تا ۵ سال	۷۸	۳۷.۱۴
	۶ تا ۱۰ سال	۵۹	۲۸.۰۹
	۱۱ تا ۱۵ سال	۲۵	۱۱.۹۰
	۱۶ تا ۲۰ سال	۱۶	۷.۶۱
	۲۱ تا ۲۵ سال	۱۴	۶.۶۷
	۲۵ سال به بالا	۱۸	۸.۶
	کل	۲۱۰	٪۱۰۰

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

▪ بررسی وضعیت پایداری زیست محیطی - کالبدی محله تندست

جدول شماره (۱۱) وضعیت پایداری زیست محیطی - کالبدی محله تندست را نشان می‌دهد، براساس یافته‌های تحقیق، میانگین شاخص‌های فضای سبز اندکی کمتر از میانگین تعیین شده (۲.۵) می‌باشد و این نشان‌دهنده این است که پاسخگویان در مجموع وضعیت این شاخص را برای محله خود در حد متوسط ارزیابی کردند (۲.۴۳). افزون بر این، میانگین شاخص آلودگی‌های بصری و صوتی و شرایط بهداشتی، با وجود این که در برخی از گویه‌ها پایین‌تر از میانگین تعیین شده است، اما در مجموع وضعیت مطلوبی را نشان می‌دهد و این نشان می‌دهد که پاسخگویان وضعیت این شاخص را برای محله خود، بالاتر از حد متوسط (خوب) ارزیابی کردند (۲.۵۶). براساس تحقیقات میدانی انجام شده، شاخص‌های تراکم با میانگین ۲.۷۱، شاخص شبکه معابر با میانگین ۲.۸۱ و شاخص میزان رضایتمندی با میانگین ۲.۷۰، بالاتر از حد متوسط بوده و نشان‌دهنده آن است که پاسخگویان از وضعیت این

شاخص‌ها در محله زندگی خود احساس رضایت دارند. با توجه به وضعیت هریک از شاخص‌ها، می‌توان گفت که محله تندست (باتوجه به شاخص‌های تعیین شده) در زمینه پایداری طبیعی از وضعیت بالاتر از حد متوسط (۲.۶۴) برخوردار است.

جدول ۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان محله سیاتلی براساس ویژگی‌های فردی آنان

شاخص‌ها	معرف‌ها	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۱۸۱	۸۷.۹
	زن	۲۵	۱۲.۱
	کل	۲۰۶	٪۱۰۰
وضعیت تاهل	متاهل	۱۸۱	۸۷.۹
	مجرد	۲۰	۹.۷
	نامشخص	۵	۲.۴
	کل	۲۰۶	٪۱۰۰
سطح تحصیلات	بیسواد	۱۱	۵.۳
	زیر دیپلم	۹۲	۴۴.۷
	فوق دیپلم و لیسانس	۷۸	۳۷.۹
	فوق لیسانس و بالاتر	۱۷	۸.۳
	کل	۲۰۶	٪۱۰۰
مدت سکونت در محله	۱ تا ۵ سال	۴۰	۱۹.۴
	۶ تا ۱۰ سال	۳۰	۱۴.۶
	۱۱ تا ۱۵ سال	۵۵	۲۶.۷
	۱۶ تا ۲۰ سال	۳۱	۱۵.۱
	۲۱ تا ۲۵ سال	۱۳	۶.۳
	۲۵ سال به بالا	۱۵	۷.۴
	نا مشخص	۲۲	۱۰.۷
	کل	۲۰۶	٪۱۰۰

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

جدول ۱۱: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری زیست محیطی محله تندست

شاخص	گویه	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع سطرها	میانگین
فضای سبز محله	میزان فضای سبز محله	۱۳.۸	۳۴.۳	۲۰.۵	۳۱.۴	۱۰۰	۲.۶۸
	دسترسی به پارک	۲۲.۹	۳۰	۲۸.۱	۱۹	۱۰۰	۲.۴۳
	میزان فضای بازی کودکان	۳۰	۳۵.۲	۱۹.۵	۱۵.۰۳	۱۰۰	۲.۲۱
	میزان سرزندگی و پویایی محله	۱۴.۸	۳۰	۳۳.۸	۲۱.۴	۱۰۰	۲.۴۲
آلودگی‌های بصری صوتی و بهداشتی	میزان آزار و اذیت صدای وسایل نقلیه	۱۳.۸	۳۳.۳	۲۶.۲	۲۶.۷	۱۰۰	۲.۶۶
	زیبایی شکل و فرم ساختمان‌ها	۳.۳	۳۰	۴۶.۲	۲۰.۵	۱۰۰	۲.۸۴
	وجود حیوانات موذی در سطح محله	۳۰.۸	۴۲.۹	۱۳.۹	۱۲.۴	۱۰۰	۲.۰۷
	میزان رضایت از نحوه جمع‌آوری زباله	۸.۵	۲۳.۸	۳۹.۵	۲۸.۲	۱۰۰	۲.۸۸
	وجود آشغال و آب گندیده در جوی‌ها	۲۳.۳	۵۶.۷	۱۳.۸	۶.۲	۱۰۰	۲.۰۳
	وجود سطل زباله به اندازه کافی	۱۱.۹	۱۹.۵	۳۲.۹	۳۵.۷	۱۰۰	۲.۹۳
تراکم خانوار	ازدحام و شلوغی در محله	۱۱.۹	۲۲.۹	۴۷.۶	۱۷.۶	۱۰۰	۲.۷۱
رضایت ساکنین از شهرداری	دسترسی به خیابان اصلی	۲	۱۵.۲	۳۷.۶	۴۵.۲	۱۰۰	۳.۲۷
	استفاده از کوچه برای پارک خودرو	۶.۷	۱۹	۴۸.۶	۲۵.۷	۱۰۰	۲.۹۶
	رضایت از پارک خودرو	۲۱.۴	۳۶.۲	۲۸.۶	۱۳.۸	۱۰۰	۲.۳۴
	رضایت از وضعیت آسفالت کوچه‌ها	۱۰.۴	۲۶.۲	۴۲	۲۱.۴	۱۰۰	۲.۷۴
	میزان مراعات پیاده‌ها از طرف رانندگان	۹	۲۹.۵	۳۹	۲۲.۵	۱۰۰	۲.۷۳
	برخوردار بودن محله از روشنایی مناسب	۳.۸	۲۹.۵	۳۹.۵	۲۷.۲	۱۰۰	۲.۸۹
رضایت ساکنین از شهرداری	رضایت از اجرای طرح‌های عمرانی	۵.۲	۳۱.۹	۳۱.۹	۳۱	۱۰۰	۲.۸۹
	رضایت از نصب تابلو و پلاک‌گذاری	۵.۷	۳۴.۳	۴۱.۴	۱۸.۶	۱۰۰	۲.۷۳
	رضایت از احداث نشانه‌های شهری	۹	۳۳.۸	۳۹.۶	۱۷.۶	۱۰۰	۲.۶۶
	رضایت از کاربری خدماتی مختص زنان	۱۰.۵	۴۶.۲	۲۷.۶	۱۵.۷	۱۰۰	۲.۵۲
	رضایت از فضای جذاب موجود در محله	۱۲.۵	۳۴.۸	۲۹.۹	۲۲.۸	۱۰۰	۲.۶۶
	رضایت از دسترسی به خدمات محله‌ای	۴.۳	۳۲.۹	۴۴.۸	۱۸	۱۰۰	۲.۷۶
رضایت از وضعیت پیاده‌روهای محله	۸.۱	۳۰.۵	۴۱	۲۰.۴	۱۰۰	۲.۷۴	

منبع: یافته‌های میدانی ۱۳۹۲

▪ بررسی وضعیت پایداری زیست محیطی - کالبدی محله سیاه تلی

جدول شماره (۱۲) وضعیت پایداری زیست محیطی - کالبدی محله سیاه‌تلی را نشان می‌دهد. براساس یافته‌های جدول، میانگین هر یک از گویه‌های شاخص فضای سبز کمتر از حد متوسط بوده و در نتیجه میانگین این شاخص نیز در محله سیاه‌تلی کمتر از حد متوسط می‌باشد (۱.۸)، و این نشان‌دهنده این است که پاسخگویان در مجموع وضعیت این شاخص را برای محله سیاه‌تلی ضعیف ارزیابی کردند. این وضعیت برای شاخص آلودگی‌های بصری و صوتی و شرایط بهداشتی، (۲.۴۷)، شاخص تراکم (۲.۵۳)، شاخص شبکه معابر (۲.۴۳)، شاخص رضایتمندی (۱.۹۱) بدست آمده است که بجز در یک مورد (شاخص تراکم) در سایر شاخص‌ها پایین‌تر از حد متوسط (میانگین فرضی)

($\mu=2.5$) بوده و نشان‌دهنده آن است که پاسخگویان از وضعیت این شاخص‌ها در محله زندگی خود رضایت نداشته و یا رضایت کمی دارند و در مجموع، می‌توان گفت که محله سیاه‌تلی (باتوجه به شاخص‌های تعیین شده) در زمینه پایداری طبیعی از وضعیت ضعیف (۲.۲۲) برخوردار است که در مقایسه با محله تندست وضعیت نابسامان‌تری دارد.

جدول ۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری زیست محیطی محله سیاه‌تلی

شاخص	گویه	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	اظهار نشده	جمع سطرها	میانگین
فضای سبز محله	میزان فضای سبز محله	۴۵.۶	۳۵.۹	۱۳.۱	۲.۹	۲.۴	۱۰۰	۱.۷۳
	دسترسی به پارک	۶۰.۷	۲۹.۱	۷.۸	۰	۲.۴	۱۰۰	۱.۴۶
	میزان فضای بازی کودکان	۵۹.۲	۲۳.۳	۱۰.۷	۳.۹	۲.۹	۱۰۰	۱.۵۸
	میزان سرزندگی و پویایی محله	۱۳.۱	۳۹.۸	۳۱.۱	۱۱.۷	۳.۹	۱۰۰	۲.۴۳
آلودگی‌های صوتی و بویایی	میزان آزار و اذیت صدای وسایل نقلیه	۸.۷	۳۵.۹	۲۵.۷	۲۶.۲	۳.۴	۱۰	۲.۷۲
	زیبایی شکل و فرم ساختمان‌ها	۷.۳	۶۰.۷	۲۵.۷	۲.۹	۳.۴	۱۰۰	۲.۲۵
	وجود حیوانات موزی در سطح محله	۱۳.۱	۵۱.۹	۱۹.۹	۱۱.۲	۳.۹	۱۰۰	۲.۳۰
	میزان رضایت از نحوه جمع‌آوری زباله	۱۲.۱	۲۵.۲	۵۱.۹	۵.۸	۴.۹	۱۰۰	۲.۵۴
	وجود آشغال و آب‌گندیده در جوی	۵.۸	۲۶.۹	۲۲.۸	۳.۷	۴.۴	۱۰۰	۲.۹۶
	وجود سطل زباله به اندازه کافی	۲۸.۲	۳۷.۴	۲۴.۳	۶.۸	۳.۴	۱۰۰	۲.۱۰
تراکم خانوار	ازدحام و شلوغی در محله	۶.۳	۴۱.۳	۳۹.۳	۸.۷	۴.۴	۱۰۰	۲.۵۳
وضعیت شبکه معابر	دسترسی به خیابان اصلی	۹.۷	۳۴	۴۶.۶	۶.۸	۲.۹	۱۰۰	۲.۵۲
	استفاده از کوچه برای پارک خودرو	۵.۳	۲۷.۲	۴۵.۱	۱۹.۴	۲.۹	۱۰۰	۲.۸۱
	رضایت از پارک خودرو	۲۰.۹	۳۵.۴	۳۵	۵.۸	۲.۹	۱۰۰	۲.۲۶
	رضایت از وضعیت آسفالت کوچه‌ها	۱۳.۶	۱۹.۹	۴۰.۸	۲۰.۴	۵.۳	۱۰۰	۲.۷۲
	میزان مراعات پیاده‌ها از طرف رانندگان	۲۰.۹	۴۵.۶	۲۴.۸	۴.۹	۳.۹	۱۰۰	۲.۱۴
	برخوردار بودن محله از روشنایی مناسب	۲۲.۸	۳۸.۸	۳۲.۵	۳.۴	۲.۹	۱۰۰	۲.۱۷
رضایت ساکنین از خدمات شهرداری	رضایت از اجرای طرح‌های عمرانی	۲۸.۶	۴۹	۱۶	۲.۴	۳.۹	۱۰۰	۱.۹۲
	رضایت از نصب تابلو کوچه و پلاک‌گذاری	۱۷.۵	۳۹.۳	۳۱.۰	۸.۶	۳.۹	۱۰۰	۲.۳۱
	رضایت از احداث نشانه‌های شهری	۳۴	۴۳.۷	۱۴.۱	۳.۴	۴.۹	۱۰۰	۱.۸۶
	رضایت از کاربری خدماتی مختص زنان	۲۷.۷	۵۳.۹	۷.۸	۳.۴	۷.۳	۱۰۰	۱.۸۶
	رضایت از فضای جذاب موجود	۵۵.۳	۲۸.۶	۹.۲	۱.۵	۵.۳	۱۰۰	۱.۵۴
	رضایت از دسترسی به خدمات محله	۳۷.۴	۴۶.۱	۸.۷	۲.۴	۵.۳	۱۰۰	۱.۷۵
رضایت از وضعیت پیاده‌رو	۲۴.۸	۳۷.۹	۲۶.۲	۶.۳	۴.۹	۱۰۰	۲.۱۹	

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

بررسی وضعیت پایداری اجتماعی محله تندست

جدول (۱۳) وضعیت پایداری اجتماعی محله تندست را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول منعکس است، براساس نظر پاسخگویان، شاخص هویت و تعلق اجتماعی در محله تندست در بین شاخص‌های دیگر با میانگین ۲۰۵۱ بالاتر از حد متوسط بوده و میانگین سایر شاخص‌ها کمتر از حد متوسط بوده است، به طوری که میانگین شاخص همبستگی و تعاملات اجتماعی (۲۰۲۳)، میانگین شاخص امنیت (۲۰۲۹) و میانگین مشارکت (۲۰۲۱) بوده است. با وجود این، گویه روابط صمیمانه با همسایه‌ها با میانگین (۲۰۸۳) در شاخص همبستگی و تعاملات اجتماعی، گویه‌های حس تعلق مکانی به زندگی در محله با میانگین (۳۰۰۹) و گویه میزان اصالت محله با میانگین (۲۰۸۳) در شاخص هویت و تعلق اجتماعی، گویه امنیت شبانه محله با میانگین (۲۰۶۹) در شاخص امنیت اجتماعی، در مجموع، دارای میانگین‌های بالاتر از حد متوسط در بین شاخص‌ها بوده‌اند. براین اساس، میانگین وضعیت پایداری اجتماعی (بر اساس شاخص‌های در نظر گرفته شده) برای محله تندست (۲۰۳۱) می‌باشد که از حدمتوسط میانگین نظری (فرضی) ($\mu=2.5$) پایین‌تر بوده و نشان‌دهنده وضعیت نامطلوب اجتماعی در محله فوق‌الذکر است (جدول شماره ۱۳).

جدول ۱۳: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری اجتماعی محله تندست

شاخص	گویه	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع سطرها	میانگین
همبستگی و تعاملات اجتماعی	میزان روابط صمیمانه با همسایه‌ها	۶.۷	۳۲.۴	۳۱.۹	۲۹	۱۰۰	۲۰۸۳
	حل اختلافات بین اهالی به شیوه کدخدامنشانه	۲۵.۷	۴۵.۲	۲۳.۳	۵۸	۱۰۰	۲۰۰۹
	میزان اتکا به همسایه‌ها برای حل مشکلات	۲۴.۳	۴۴.۳	۲۲.۹	۸.۵	۱۰۰	۲۰۱۶
	میزان مشورت با همسایه‌ها برای حل مشکلات	۳۴.۳	۳۶.۷	۲۱	۸	۱۰۰	۲۰۰۳
	میزان رفت و آمد با همسایه‌ها	۱۷.۶	۳۹	۲۶.۷	۱۶.۷	۱۰۰	۲۰۴۲
	میزان شرکت در مراسمات مذهبی محله	۳۳.۳	۳۱.۴	۱۹.۵	۱۵.۸	۱۰۰	۲۰۱۶
	میزان شرکت در مناسبات ملی محله	۴۳.۸	۲۷.۱	۲۱.۴	۷.۷	۱۰۰	۱۰۹۳
هویت و تعلق اجتماعی	میزان علاقه به زندگی در محله	۵.۷	۱۲.۹	۴۷.۴	۳۴	۱۰۰	۳۰۰۹
	میزان اصالت محله شما نسبت با سایر محله‌ها	۶.۷	۲۳.۸	۴۹.۵	۲۰	۱۰۰	۲۰۸۳
	میزان علاقه به زندگی در سایر محلات	۲۵.۲	۳۳.۳	۲۳	۸.۲	۱۰۰	۲۰۲۴
امنیت اجتماعی	میزان سمل‌هایی که در محله وجود دارد	۳۶.۲	۴۱.۹	۱۳.۷	۸.۲	۱۰۰	۱۰۹۱
	میزان سرقت‌های رخ داده در محله	۲۱	۳۶.۶	۲۲.۹	۱۹.۵	۱۰۰	۲۰۳۴
	میزان رفتارهای بزهکارانه در محله	۲۴.۳	۴۲.۹	۲۵.۶	۷.۲	۱۰۰	۲۰۱۶
	میزان فضاهای ترسناک در محله	۴۱.۵	۳۵	۱۷.۶	۵.۹	۱۰۰	۱۰۹۰
	میزان امنیت افراد خانواده برای تردد در شب	۹.۱	۲۷.۸	۴۶.۹	۱۶.۲	۱۰۰	۲۰۶۹
	میزان امنیت از پارک ماشین در کوچه‌ها در شب	۱۵.۶	۲۹.۵	۳۹.۳	۱۵.۶	۱۰۰	۲۰۵۱
	میزان شناسایی افراد غریبه در محله	۳۸.۸	۲۱.۹	۲۷.۴	۱۱.۹	۱۰۰	۲۰۱۵
مشارکت	میزان تشکیل جلسات برای حل مشکل در محله	۲۷.۵	۲۶.۶	۳۲.۶	۱۳.۳	۱۰۰	۲۰۳۰
	میزان همکاری با نهاد مسئول برای حل مشکل	۲۱.۲	۳۱.۵	۴۲.۵	۴.۸	۱۰۰	۲۰۳۰
	میزان مشارکت مالی برای پروژه‌های عمرانی	۳۰.۵	۳۳.۹	۲۵.۱	۱۰.۵	۱۰۰	۲۰۱۸
	میزان علاقه به شرکت در شورایی محله	۳۶.۵	۳۱.۵	۲۱.۵	۱۰.۵	۱۰۰	۲۰۰۹

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

▪ بررسی وضعیت پایداری اجتماعی محله سیاه‌تلی

جدول (۱۴) وضعیت پایداری اجتماعی محله سیاه‌تلی را نشان می‌دهد، همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، براساس نظر پاسخگویان در محله سیاه‌تلی همانند محله تندست، شاخص هویت و تعلق اجتماعی در محله سیاه‌تلی در بین شاخص‌های دیگر با میانگین (۲.۵۷) بالاتر از حد متوسط بوده و میانگین سایر شاخص‌ها کمتر از حد متوسط بوده است، به‌طوری‌که میانگین شاخص همبستگی و تعاملات اجتماعی (۲.۴۵)، میانگین شاخص امنیت (۲.۲۹) و میانگین مشارکت (۲.۰۷) بوده و نشان‌دهنده آن است که وضعیت این شاخص‌ها کمتر از حد متوسط بوده و پاسخگویان از وضعیت این شاخص‌ها در محله خود رضایت ندارند. با وجود این، در شاخص همبستگی و تعاملات اجتماعی، گویه میزان روابط صمیمانه با همسایه‌ها با میانگین (۲.۹۳)، در شاخص هویت و تعلق اجتماعی، گویه میزان علاقه به زندگی در محله با میانگین (۳) در شاخص امنیت اجتماعی، گویه میزان امنیت افراد خانواده برای تردد در شب با میانگین (۲.۶۶) دارای بالاترین میانگین در بین سایر گویه‌ها بوده‌اند. وضع مشارکت و شاخص‌های مربوط به آن نیز در محله سیاه‌تلی ضعیف بوده و پاسخگویان از وضعیت این شاخص ابراز نارضایتی کردند. براساس محاسبات انجام شده، میانگین پایداری اجتماعی (براساس شاخص‌های تعیین شده) برای محله سیاه‌تلی (۲.۳۵) محاسبه شده است که اندکی کمتر از میانگین حد متوسط ($\mu=2.5$) بوده و نشان‌دهنده آن است که وضعیت اجتماعی در این محله چندان مطلوب نیست (جدول شماره ۱۴).

جدول ۱۴: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری اجتماعی محله سیاه‌تلی

متغیر	گویه	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع سطرها	میانگین
همبستگی و تعاملات اجتماعی	میزان روابط صمیمانه با همسایه‌ها	۶۸	۱۹.۹	۴۶.۶	۲۶.۷	۱۰۰	۲.۹۳
	حل اختلافات بین اهالی به شیوه کدخدانمشانه	۱۷.۵	۴۰.۷	۳۰.۱	۱۱.۷	۱۰۰	۲.۳۶
	میزان اتکابیه همسایه‌ها برای حل مشکلات	۳۸.۳	۳۵.۹	۱۸	۷.۸	۱۰۰	۱.۹۵
	میزان مشورت با همسایه‌ها برای حل مشکلات	۲۵.۸	۴۸.۵	۲۱.۸	۳.۹	۱۰۰	۲.۰۵
	میزان رفت و آمد با همسایه‌ها	۲۵.۷	۴۸.۱	۱۷	۹.۲	۱۰۰	۲.۵۰
	میزان شرکت در مراسمات مذهبی محله	۱۱.۲	۲۳.۳	۴۱.۳	۲۴.۳	۱۰۰	۲.۷۹
هویت و تعلق اجتماعی	میزان شرکت در مناسبات ملی محله	۱۲.۶	۳۲.۹	۳۶	۱۸.۵	۱۰۰	۲.۶۰
	میزان علاقه به زندگی در محله	۴.۴	۲۵.۷	۲۵.۴	۳۴.۵	۱۰۰	۳
	میزان صالت محله شما نسبت با سایر محله‌ها	۸.۳	۳۰.۶	۴۱.۲	۱۹.۹	۱۰۰	۲.۷۳
	میزان علاقه به زندگی در سایر محلات	۱۲.۶	۳۲.۴	۳۶.۱	۱۸.۹	۱۰۰	۲.۶۰
	میزان سبیل‌هایی که در محله وجود دارد	۴۵.۸	۳۳.۸	۱۶.۵	۳.۹	۱۰۰	۱.۸۰
	امنیت اجتماعی	میزان سرقت رخ داده در محله	۷.۳	۳۸	۴۵.۵	۹.۲	۱۰۰
میزان رفتار بزهکارانه در محله		۱۵.۵	۵۸.۷	۱۹.۴	۶.۴	۱۰۰	۲.۱۷
میزان فضاهای ترسناک در محله		۶۰.۸	۳۰.۴	۷.۳	۱.۵	۱۰۰	۱.۳۸
میزان امنیت افراد خانواده برای تردد در شب		۷.۸	۳۶.۹	۳۹.۸	۱۵.۵	۱۰۰	۲.۶۶
میزان امنیت از پارک ماشین در کوچه‌ها در شب		۹.۲	۳۳	۴۳.۷	۱۴.۱	۱۰۰	۲.۶۱
میزان شناسایی افراد غریبه در محله		۲۳.۳	۲۹.۱	۳۲.۵	۱۵.۱	۱۰۰	۲.۳۹
مشارکت	میزان تشکیل جلسات برای حل مشکل در محله	۲۶.۷	۲۰.۸	۲۸.۵	۲۴	۱۰۰	۲.۰۸
	میزان همکاری با نهادهای مسئول برای حل مشکل	۲۳.۸	۳۹.۸	۳۱.۱	۵.۳	۱۰۰	۲.۱۹
	میزان مشارکت مالی برای پروژه‌های عمرانی در محله	۲۷.۱	۳۰.۶	۳۴.۵	۷.۸	۱۰۰	۲.۲۴
	میزان علاقه به شرکت در شوراییاری محله	۵۱.۴	۲۷.۷	۱۰.۲	۱۰.۷	۱۰۰	۱.۷۹

منبع: یافته‌های میدانی ۱۳۹۲

▪ بررسی وضعیت پایداری اقتصادی محله تندست

جدول شماره (۱۵) به بررسی وضعیت پایداری اقتصادی محله تندست می‌پردازد. همانطور که جدول نشان می‌دهد میانگین اکثر گویه‌های شاخص‌های دسترسی و حمل و نقل، رضایت از دسترسی به خدمات، عدالت و رفاه اقتصادی، قیمت مسکن و دسترسی به واحدهای تجاری که به‌عنوان شاخص‌های مورد بررسی در سنجش سطح پایداری اقتصادی محله مورد نظر در نظر گرفته شده‌اند، بالاتر از حد متوسط (میانگین نظری) بوده و این نشان می‌دهد که اکثر پاسخگویان از وضعیت پایداری اقتصادی در محله تندست اظهار رضایت کرده و وضع آن را خوب و بسیار خوب توصیف کردند، براساس داده‌های جدول (۱۵)، میانگین شاخص دسترسی و حمل و نقل (۲.۴۹)، میانگین شاخص رضایت از دسترسی به خدمات (۲.۶۹)، میانگین شاخص عدالت و رفاه اقتصادی (۲.۷۹)، میانگین شاخص قیمت مسکن (۲.۷۵) و میانگین شاخص دسترسی به واحدهای تجاری (۲.۵۸) بدست آمده است. بنابراین ملاحظه می‌شود به‌غیر از شاخص دسترسی و حمل و نقل، بقیه شاخص‌ها بالاتر از حد متوسط میانگین بوده و حکایت از وضعیت خوب و بسیار خوب شاخص‌های اقتصادی در محله فوق‌الذکر از نظر ساکنین این محله دارد. در مجموع می‌توان گفت که وضعیت پایداری اقتصادی در محله تندست با میانگین (۲.۶۶) بالاتر از میانگین حد متوسط ($\mu=2.5$) بوده و از نظر پاسخگویان در وضعیت خوب به‌سر می‌برد.

جدول ۱۵: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری اقتصادی محله تندست

شاخص	گویه‌ها	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع سطرها	میانگین
دسترسی و حمل و نقل	میزان رضایت از پیاده رو ها برای پیاده روی	۸.۱	۳۶.۲	۳۷.۱	۱۸.۶	۱۰۰	۲.۶۶
	میزان رضایت از معابر برای دوچرخه سواری	۱۸.۹	۳۳.۳	۳۳	۱۴.۸	۱۰۰	۲.۴۳
	میزان رضایت از دسترسی به تاکسی	۷.۷	۱۳.۳	۳۵.۷	۴۳.۳	۱۰۰	۳.۱۸
	میزان رضایت از دسترسی به اتوبوس	۵۲.۴	۳۰.۹	۷.۷	۹	۱۰۰	۱.۷۱
رضایت از دسترسی به خدمات	میزان استفاده از اینترنت برای پرداخت قبوض	۱۱.۹	۲۹.۶	۲۷.۱	۳۱.۴	۱۰۰	۲.۷۹
	رضایت از دسترسی به خدمات بهداشتی-درمانی	۱۹	۳۸	۲۶.۲	۱۶.۸	۱۰۰	۲.۶۵
	میزان رضایت از دسترسی به مراکز ورزشی-تفریحی	۱۶.۹	۳۰.۵	۳۶.۸	۱۵.۸	۱۰۰	۲.۵۱
	میزان رضایت از دسترسی به خدمات آشنشانی	۸.۱	۳۴.۳	۳۴.۶	۲۳	۱۰۰	۲.۷۰
	میزان رضایت از دسترسی به مهدکودک و دبستان	۱۰.۸	۲۵.۲	۳۸.۶	۲۵.۴	۱۰۰	۲.۸۴
	میزان رضایت از دسترسی به مدارس (راهتمایی و دبیرستان)	۱۳.۷	۲۶.۲	۳۸.۷	۲۱.۴	۱۰۰	۲.۶۶
عدالت و رفاه اقتصادی	میزان رضایت از دسترسی به نیروی انتظامی	۱۴.۸	۲۵.۹	۳۴.۸	۲۴.۵	۱۰۰	۲.۶۴
	میزان درآمد	۱۱.۹	۲۵.۷	۳۴.۷	۲۷.۷	۱۰۰	۲.۷۶
	وضعیت اشتغال	۵.۲	۲۰.۴	۴۲	۳۲.۴	۱۰۰	۳.۰۲
	توزیع فرصت های شغلی	۶.۳	۳۱.۹	۴۲.۹	۱۸.۹	۱۰۰	۲.۸۰
	کاهش فقر و فقرزدایی	۱۴	۲۰.۳	۴۴.۹	۲۴.۸	۱۰۰	۲.۸۴
	تنوع بخشی	۱۲	۱۶.۲	۳۵.۲	۳۶.۶	۱۰۰	۲.۹۳
	تقویت اقتصاد محلی	۱۷.۶	۳۰.۵	۳۴	۱۷.۹	۱۰۰	۲.۴۴
قیمت مسکن	کاهش آسیب پذیری	۱۳.۹	۲۵.۷	۳۱.۸	۲۸.۶	۱۰۰	۲.۷۷
	وضعیت گرانی مسکن نسبت به سایر محله ها	۴.۸	۱۳.۳	۴۷.۶	۳۴.۳	۱۰۰	۳.۱۴
	رضایت از وضعیت خرید و فروش مسکن	۹	۳۴.۸	۳۵.۷	۲۰.۵	۱۰۰	۲.۶۷
	میزان رضایت از وضعیت اجاره بها	۱۲.۹	۴۰.۵	۳۶.۷	۹.۹	۱۰۰	۲.۴۴
	وضعیت تعداد واحدهای تجاری	۹.۵	۳۴.۸	۴۱.۴	۱۴.۳	۱۰۰	۲.۶۰
دسترسی به واحدهای تجاری	وضعیت فعالیت واحدهای تجاری	۱۱.۴	۳۰.۵	۴۴.۳	۱۳.۸	۱۰۰	۲.۶۰
	وضعیت توزیع مکانی واحدهای تجاری	۱۲.۶	۳۴.۸	۳۶.۷	۱۵.۹	۱۰۰	۲.۵۵

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

▪ بررسی وضعیت پایداری اقتصادی محله سیاه‌تلی

جدول شماره (۱۶) وضعیت شاخص‌های پایداری اقتصادی را در محله سیاه‌تلی نشان می‌دهد، براساس داده‌های جدول، اگرچه که در برخی از گویه‌ها وضعیت مناسب و بالاتر از حد متوسط است، اما در مجموع، وضعیت شاخص‌های پایداری مطلوب نبوده و بسیار پایین‌تر از وضعیت مشابه خود در محله تندست است، به طوری که در محله سیاه‌تلی فقط میانگین شاخص عدالت و رفاه اقتصادی بالاتر از خدمت‌توسط (۲.۸۸) بوده و میانگین سایر شاخص‌ها پایین‌تر از خدمت‌توسط است، به طوری که میانگین شاخص دسترسی و حمل‌ونقل (۲.۲۱)، میانگین شاخص رضایت از دسترسی به خدمات (۲.۱۸)، میانگین شاخص عدالت و رفاه اقتصادی (۲.۸۸)، میانگین شاخص قیمت مسکن (۲.۳۱) و میانگین شاخص دسترسی به واحدهای تجاری (۲.۱۷) می‌باشد. در مجموع می‌توان گفت که وضعیت پایداری اقتصادی در محله سیاه‌تلی با میانگین (۲.۳۵) پایین‌تر از میانگین خدمت‌توسط ($\mu=2.5$) بوده و از نظر پاسخگویان در وضعیت نامطلوب (ضعیف) به سر می‌برد.

جدول ۱۶: توزیع فراوانی پاسخگویان (درصد) برحسب وضعیت پایداری اقتصادی محله سیاه‌تلی

شاخص	گویه‌ها	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع سطرها	میانگین
رفاه و رفاه	میزان رضایت از پیاده روها برای پیاده روی	۹.۷	۳۴.۵	۴۳.۲	۱۲.۶	۱۰۰	۲.۵۹
	میزان رضایت از معابر برای دوچرخه سواری	۱۳.۶	۳۲.۵	۴۱.۷	۱۲.۲	۱۰۰	۲.۵۲
	میزان رضایت از دسترسی به تاکسی	۳۰.۶	۳۵.۴	۲۸.۲	۵.۸	۱۰۰	۲.۰۹
	میزان رضایت از دسترسی به اتوبوس	۷۶.۷	۱۸.۴	۴.۹	۰	۱۰۰	۱.۲۸
رضایت از دسترسی به خدمات	میزان استفاده از اینترنت برای پرداخت قبوض	۴۳.۲	۲۱.۸	۱۸	۱۷	۱۰۰	۲.۰۵
	رضایت از دسترسی به خدمات بهداشتی-درمانی	۱۸.۴	۴۹.۵	۲۴.۸	۷.۳	۱۰۰	۲.۲۱
	میزان رضایت از دسترسی به مراکز ورزشی-تفریحی	۵۳.۸	۳۵	۱۱.۲	۰	۱۰۰	۱.۵۷
	میزان رضایت از دسترسی به خدمات آتشنشانی	۲۰.۹	۵۳.۴	۱۸.۸	۶.۹	۱۰۰	۲.۰۷
	میزان رضایت از دسترسی به مهدکودک و دبستان	۱۲.۶	۲۴.۳	۴۸.۵	۱۴.۶	۱۰۰	۲.۶۳
	میزان رضایت از دسترسی به راهنمایی و دبیرستان	۱۰.۷	۱۹.۹	۵۱.۵	۱۷.۵	۱۰۰	۲.۷۶
	میزان رضایت از دسترسی به نیروی انتظامی	۳۵.۹	۳۴.۵	۲۵.۷	۴.۹	۱۰۰	۲.۰۲
عدالت و رفاه اقتصادی	میزان درآمد	۱۱.۷	۱۹.۹	۴۶.۱	۲۲.۳	۱۰۰	۲.۸۰
	وضعیت اشتغال	۴.۵	۲۱.۸	۴۱.۷	۳۲	۱۰۰	۳.۰۳
	توزیع فرصت‌های شغلی	۶.۹	۲۱.۴	۴۷.۹	۲۳.۸	۱۰۰	۲.۹۲
	کاهش فقر و فقرزدایی	۵.۸	۱۶	۵۲.۹	۲۵.۳	۱۰۰	۲.۹۸
	تنوع بخشی	۵.۹	۹.۷	۴۳.۶	۴۰.۸	۱۰۰	۳.۲۴
	تقویت اقتصاد محلی	۱۰.۷	۳۸.۸	۲۲.۳	۲۸.۲	۱۰۰	۲.۷۲
	کاهش آسیب‌پذیری	۱۸.۹	۳۱.۱	۳۴.۵	۱۵.۵	۱۰۰	۲.۴۷
قیمت مسکن	وضعیت گرانی مسکن نسبت به سایر محله‌ها	۶.۴	۵۰.۹	۳۳	۹.۷	۱۰۰	۲.۵۳
	رضایت از وضعیت خرید و فروش مسکن	۱۶	۴۵.۶	۳۶.۹	۱.۵	۱۰۰	۲.۲۳
	میزان رضایت از وضعیت اجاره بها	۱۸.۸	۴۹.۷	۲۴.۳	۷.۲	۱۰۰	۲.۱۷
واحدهای تجاری دسترسی به	رضایت از تعداد واحدهای تجاری	۹.۷	۵۰.۴	۳۵	۴.۹	۱۰۰	۲.۳۴
	رضایت از میزان فعالیت واحدهای تجاری	۲۵.۷	۴۹.۵	۲۱.۸	۳	۱۰۰	۲.۰۷
	رضایت از توزیع مکانی واحدهای تجاری	۲۰.۲	۵۵.۳	۱۴.۶	۹.۹	۱۰۰	۲.۱۱

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

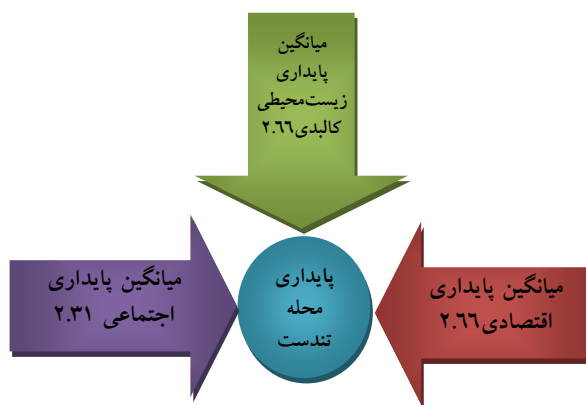
ب. یافته‌های استنباطی: (بررسی سطح پایداری محله‌های تندست و سیاه‌تلی)

برای بررسی بهتر و دقیق‌تر سطح پایداری محله‌های مورد مطالعه از آزمون آماری T تک‌نمونه‌ای استفاده شده است، جدول شماره (۱۷) ابعاد پایداری را در محله تندست نشان می‌دهد، نتایج آزمون T برای سنجش پایداری در هر یک از متغیرهای توسعه پایدار برای محله تندست، نشان می‌دهد که با توجه به سطح معناداری ($\text{sig} \leq 0.05$)، مقدار آماره T برای متغیر زیست محیطی - کالبدی (۵.۴۶)، برای متغیر اجتماعی (-۷.۶۸) و برای متغیر اقتصادی (۶.۷۰)، بدست آمده است. بنابراین، با توجه به معدل نظری یا فرضی ($\mu=2.5$) با قبول خطای کمتر از ۰/۰۱ ($\text{sig}=0/000$) و درجه اطمینان بیش از ۰/۹۹ می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت آماری معناداری بین متغیرهای فوق‌الذکر وجود دارد، به طوری که محله تندست از نظر سطح شاخص‌های پایداری (بجز متغیر پایداری اجتماعی) در سطح مطلوبی قرار دارد و میانگین بدست آمده بالاتر از مقدار میانگین نظری ($\mu=2.5$) است، بنابراین می‌توان گفت که ساکنین این محله وضع دو متغیر زیست محیطی - کالبدی و متغیر اقتصادی را به صورت معناداری خوب و مطلوب ارزیابی کردند. در حالی که در محله سیاه‌تلی هر سه متغیر فوق‌الذکر ناپایدار بوده است بر طبق جدول (۱۸)، مقدار آماره T برای متغیر زیست محیطی - کالبدی (-۱۲.۴)، برای متغیر اجتماعی (-۶.۶۸) و برای متغیر اقتصادی (-۴.۷۳)، محاسبه شده است، به طوری که با توجه به معدل (میانگین) نظری ($\mu=2.5$)، با قبول خطای کمتر از ۰/۰۱ ($\text{sig}=0/000$) و درجه اطمینان بیش از ۰/۹۹ می‌توان نتیجه گرفت که محله سیاه‌تلی از نظر سطح شاخص‌های پایداری در سطح نامطلوبی قرار داشته و میانگین بدست آمده پایین‌تر از مقدار میانگین نظری ($\text{Test value}=2.5$) است. همچنین، با توجه به فاصله اطمینان بدست آمده که منفی است، می‌توان گفت که میانگین بدست آمده به طور معناداری کمتر از مقدار آزمون بوده و عملکرد سطح پایداری در هر یک از سه بعد پایداری پایین‌تر از متوسط ارزیابی شده و از نظر پاسخگویان در این محله، وضعیت تمام متغیرهای پایداری ضعیف و نامطلوب بیان شده است (جدول شماره ۱۸).

جدول ۱۷: بررسی وضعیت پایداری محله تندست بر اساس آزمون T تک نمونه‌ای ($\text{Test value}=2.5$)

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	وضعیت
زیست محیطی - کالبدی	۲۱۰	۲.۶۴	.۴۳۷	۵.۴۶	۲۰۹	.۰۰۰	پایدار
اجتماعی	۲۱۰	۲.۳۱	.۳۷۲	-۷.۶۸	۲۰۹	.۰۰۰	ناپایدار
اقتصادی	۲۱۰	۲.۶۶	.۴۰۳	۶.۷۰	۲۰۹	.۰۰۰	پایدار

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

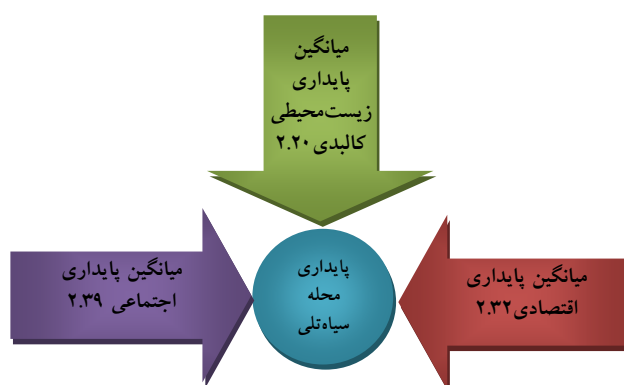

نمودار ۲: وضعیت پایداری کلی تندست

جدول ۱۸: بررسی وضعیت پایداری محله سیاه‌تلی براساس آزمون T تک نمونه‌ای (Test value=2.5)

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری	وضعیت
زیست محیطی کالبدی	۲۰۶	۲.۲۲	۰.۳۴۳	-۱۲.۴	۲۰۵	۰.۰۰۰	ناپایدار
اجتماعی	۲۰۶	۲.۳۵	۰.۳۷۶	-۶.۶۸	۲۰۵	۰.۰۰۰	ناپایدار
اقتصادی	۲۰۶	۲.۳۵	۰.۳۲۴	-۴.۷۳	۲۰۵	۰.۰۰۰	ناپایدار

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۲

نمودار ۳: وضعیت پایداری کلی سیاه‌تلی

بحث و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

با بررسی متون و ادبیات توسعه این نکته معلوم می‌شود که توسعه پایدار با تاکید بر اصول برابری و عدالت، حفظ محیط زیست و توزیع متوازن منابع، به دنبال سطح مطلوبی از توسعه‌یافتگی است، این توسعه به دنبال فرایندی است که فرصت‌ها و امکان انتخاب انسان‌ها را گسترده کرده، قابلیت آنان را افزایش دهد و ظرفیت‌سازی را در فضاهای شهر

و محله توسعه داد (عظیمی آملی و همکار، ۱۳۹۳: ۹۴). از منظر توسعه پایدار، سرمایه اجتماعی در کنار سرمایه طبیعی، «سرمایه انسان ساخت» و سرمایه انسانی جزئی تفکیک‌ناپذیر از مجموعه ثروت هر ملتی است و به‌طور کلی یکی از عوامل توسعه جوامع و به‌طور اخص یکی از عوامل توسعه اجتماعات محلی (محله‌های شهری) به‌شمار می‌آید (شریفیان ثانی، ۱۳۸۵: ۴۵-۶۶). بدین ترتیب سرمایه اجتماعی را می‌توان یکی از مشخصه‌های «توسعه اجتماعات محلی» قلمداد کرد (ربانی خوراسگانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۲۷). به‌طوری‌که بولمن اجتماعات محلی با سرمایه اجتماعی بالا را دارای مشخصات زیر می‌داند: مردم احساس خواهند کرد که جزئی از محله هستند، احساس مفیدبودن و سودمندی کرده و توانایی آنها برای مشارکت واقعی در محله تقویت می‌گردد، و محله را متعلق به خود دانسته و در آن احساس امنیت می‌کنند (سالک، ۱۳۸۶: ۱۰۱). بنابراین، سرمایه اجتماعی یک عامل کلیدی پنهان در توسعه اجتماعات محلی (محله‌های شهری) و بهره‌وری عوامل تولید به‌شمار می‌رود (Barton, 2003: 78). با توجه به تعاریف و مضامین توسعه پایدار، اجزای اساسی این توسعه همانا پیشرفت اقتصادی، رفاه اجتماعی، کیفیت محیطی و حکمروایی خوب محسوب می‌شوند (پورطاهری و همکار، ۱۳۹۱: ۵۳-۷۰) که از یک‌سو، بر مشارکت ساکنان محلی از طریق مشورت و تعامل تاکید دارد و از سوی دیگر، شناسایی امتیاز نسبی هر محله (ناحیه/شهر) را برای طراحی راهبردهای توسعه مدنظر قرار می‌دهد. با بررسی وضعیت متغیرها و شاخص‌های پایداری در هر یک از محله‌های شهری مورد مطالعه، به وجود تفاوت‌های زیاد سطوح پایداری در این دو محله پی می‌بریم. همانطور که مشاهدات میدانی مشخص کرده است، محله تندست در بُعد اجتماعی - فرهنگی از سطح پایداری پایینی برخوردار بوده است. علت این امر آن است که این محله به‌لحاظ جمعیتی از جمله محلات پرآزدحام و پرتراکم هستند و بیشتر ساکنان قدیمی محله وقتی به‌لحاظ اقتصادی شرایط بهتری پیدا کنند، به‌دلیل شلوغی زیاد محله، حاضر به ترک محله می‌شوند، هم‌چنین، در سال‌های اخیر، جذب مهاجران از مناطق دیگر مخصوصاً نواحی روستایی اطراف و سکونت در محله باعث شده تا یکدستی و تجانس اجتماعی محله دستخوش تغییر قرار گیرد. افزون بر این، جابه‌جایی جمعیتی و اجاره‌نشینی، سبب شده تا ساکنان محله، دلبستگی و تعلق خاطر به محله نداشته باشند و در نتیجه در امور مربوط به محله خود مشارکت نکنند و به جدایی‌گزینی اکولوژیکی و از بین رفتن یکپارچگی اجتماعی تن داده و حاضر به ترک محله خود و فروش واحدهای مسکونی خود به مهاجرین و تازه‌واردان می‌شوند.

اما در رابطه با پایداری زیست محیطی - کالبدی محله تندست باید گفت که این محله در مقایسه با محله سیاه‌تلی دارای ساختاری مدرن و به‌روزتر بوده و از نظر ساختار کالبدی دارای وضعیت مساعدتر از نظر کیفیت معابر، ساخت و نمای ساختمان‌ها، وضعیت دسترسی‌ها و خدمات رفاهی ارائه شده و... می‌باشد. علیرغم برخوردار نبودن محله از فضای سبز کافی، اما به‌لحاظ تقویت کارهای عمرانی از جمله، آسفالت معابر، جدول‌گذاری، کف‌سازی و شبکه معابر، اصلاح عرضی معابر دارای مشکل ترافیکی، افزایش سطوح موردنیاز وسایل حمل و نقل عمومی و تقویت آن، ایجاد پیاده‌راه و راه‌های مخصوص عبور دوچرخه، جلوگیری از تغییر کاربری‌های نامناسب مانند تغییر کاربری فضای سبز به تجاری و... مراعات رانندگان در محله در تقاطع‌ها و کوچه‌ها، برخورداری نور و روشنایی کافی کوچه‌ها، توجه به بهداشت محله، تشویق به کاهش تولید زباله و تفکیک آن در مبدا و بازیافت آن پس از جمع‌آوری، رضایت شهروندان از خدمات ارائه شده از طرف شهرداری در محله و... وضعیت مطلوبی داشته و مورد رضایت ساکنان محله بوده است

هم‌چنین، کوچه‌بندی‌ها و نام‌گذاری معابر و اماکن، دسترسی آسان به خدمات آموزشی، بهداشتی درمانی و... نیز از دیگر مواردی است که پایداری زیست محیطی - کالبدی محله را تأیید می‌کند. در رابطه با پایداری اقتصادی در محله تندست نیز باید گفت که محله تندست بیشتر از ساکنینی تشکیل شده است که از سطح بالای زندگی برخوردارند و دارای درآمد ماهیانه بالایی هستند. از سوی دیگر، قرارگرفتن محله در کنار خیابان اصلی، پراکندگی متناسب واحدهای تجاری در سطح محله و تأمین مایحتاج ساکنان محله، متناسب‌بودن نوع واحدهای تجاری در ارتباط با نیازهای اصلی ساکنان، وجود انواع واحدهای تجاری خرده‌فروشی تا واحدهای تجاری بزرگ مانند مجتمع تجاری در نزدیکی محله، متوازن و متعادل‌بودن قیمت مسکن و اجاره آن در محله تندست و عدم افزایش بی‌رویه قیمت آن در طی این چند سال، اشاره کرد. قرارگرفتن محله در کنار خیابان اصلی، پراکندگی متناسب واحدهای تجاری در سطح محله و تأمین مایحتاج ساکنان محله، متناسب‌بودن نوع واحدهای تجاری در ارتباط با نیازهای اصلی ساکنان، وجود انواع واحدهای تجاری خرده‌فروشی تا واحدهای تجاری بزرگ مانند مجتمع تجاری در نزدیکی محله، متوازن و متعادل‌بودن قیمت مسکن در محله تندست و عدم افزایش بی‌رویه قیمت آن در طی این چند سال، اشاره کرد. نقطه مقابل محله تندست، محله سیاه‌تلی است که از نظر شاخص‌های پایداری دارای وضعیت اسفناکی بوده و در هر سه بُعد پایداری از حد متوسط پایین‌تر است. بر اساس نتایج به‌دست آمده از آزمون T تک‌نمونه‌ای محله سیاه‌تلی در هر سه بُعد پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی - کالبدی دارای شرایط ناپایداری هستند. از آنجایی که محله سیاه‌تلی در قسمت پایین‌دست شهر واقع شده و جزء محله‌های حاشیه‌ای شهر محسوب می‌شود، بیشتر محل زندگی مهاجرینی است که از روستاهای اطراف شهر بابل آمده‌اند و بیشتر به زندگی با ساختار روستایی گرایش دارند تا به زندگی مدرن و شهری. به همین دلیل دسترسی به خدمات آموزشی مانند مدرسه ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و مهد کودک، خدمات بهداشتی - درمانی، خدمات ورزشی - تفریحی، پاسگاه نیروی انتظامی و خدماتی از این قبیل، به خاطر دور بودن از مرکز شهر با مشکل مواجه بوده است. همین مسئله سبب رعایت نکردن بهداشت محل سکونت، استفاده کمتر از سطل‌های زباله و آلودگی‌های صوتی و بصری در محله شده و وضع پایداری زیست‌محیطی در محله سیاه‌تلی را در مقایسه با محله تندست با مشکل مواجه کند. اما به لحاظ شبکه‌های معابر، محله سیاه‌تلی وضعیت نامساعدتری نسبت به محله تندست دارد. به‌لحاظ پایداری اجتماعی نیز با وجود روستایی بودن ساختار محله و مهاجرپذیر بودن آن، ساکنین محله نسبت به محله تندست از حس همبستگی بیشتری برخوردار هستند و ساختار زندگی شهری بر روی تعاملات اجتماعی آنها تأثیر نگذاشته است، ولی با این وجود، عدم تمایل ساکنین به مشارکت در امور محله یکی از دلایل ناپایداری اجتماعی در این محله به‌شمار می‌رود. افزون بر این، به دلیل ناامنی‌های اجتماعی مخصوصاً برای کودکان و زنان، کاهش هویت و تعلق مکانی، افزایش جرم و جنایت، زمینه افزایش مهاجرت ساکنین از محله نیز افزایش داشته است. با این وجود، از آنجایی که هر دو محله با ناپایداری اجتماعی مواجه‌اند، می‌توان مهمترین دلایل چنین وضعیتی را در موارد زیر برشمرد:

- عدم شرکت در جلسات محله؛
- عدم روابط صمیمانه با همسایه‌ها؛
- نبود امنیت کامل برای ساکنین محله (خصوصاً برای زنان و کودکان)؛

- فقدان روشنایی مناسب معابر برای شب؛
 - اختلاف طبقاتی بین ساکنین؛ و
 - عدم حس مسئولیت‌پذیری در بین ساکنین محله‌ها.
- در رابطه با پایداری اقتصادی نیز محله سیاه‌تلی از ناپایداری شدیدی رنج می‌برد. افزایش ساخت‌وسازها و تورم ناشی از هجوم خریداران سبب شده تا قیمت‌ها به‌صورت کاذب افزایش یابد. افزایش بی‌رویه قیمت زمین و مسکن، طی سال‌های اخیر، که عمدتاً ناشی از بورس‌بازی و معاملات قمار زمین و افزایش تراکم‌سازی در محله بوده، به ناپایداری اقتصادی محله دامن زده و کیفیت ساخت مسکن را تنزل داده است. به‌لحاظ وجود واحدهای تجاری در محله، برخلاف محله تندست، در این محله، جز چند فروشگاه کوچک و سوپرمارکت مرکز دیگری برای تامین نیازهای ساکنین سیاه‌تلی وجود ندارد و ساکنین برای تامین نیازهای خود باید به سایر محلات همسایه و مرکز شهر مراجعه کنند.
- با توجه به وضعیت سطح پایداری محله‌های تندست و سیاه‌تلی پیشنهادهایی برای پایدار کردن بیشتر محله‌ها با توجه به مطالعات و مشاهدات میدانی ارائه می‌گردد.

• پیشنهادات برای پایداری بعد زیست محیطی - کالبدی محله‌ها

- کاهش آلودگی‌های هوا، صوتی و منظر از طریق افزایش فضای سبز در محله، کاشت فضای سبز میادین، بلوارها و محل تجمع ساکنین؛
- ایجاد منظره بهتر در سطح محله از طریق افزایش نقاشی‌های دیواری؛
- افزایش تعداد جایگاههای خرید زباله‌های قابل بازیافت در سطح محله؛
- توجه بیشتر به نظافت و پاکیزگی جوی‌ها و مجاری آب و معابر در سطح محله؛
- افزایش فضای سبز محله از طریق استفاده از زمین‌های بایر در محله و استقرار واحدهای مسکونی در آن از نظر دید و منظر و هوا؛
- افزایش مکان‌های مخصوص بازی کودکان؛
- ساخت مسیرهای ویژه دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی در محله؛
- بهبود وضعیت دسترسی به تاسیسات و تجهیزات محله‌ای؛
- گذاشتن علامت‌های راهنمایی و رانندگی در مسیر خیابان‌های اصلی و فرعی منتهی به محله؛ و
- جلوگیری از وارد شدن و تردد وسایل عبوری نامرتبط در محله.

• پیشنهادهای برای پایداری بعد اجتماعی - فرهنگی محله‌ها

- تقویت تعاملات اجتماعی در سطح محله به‌وسیله ایجاد جلسات و نشست‌هایی میان ساکنین با حضور شورای محله، برگزاری جشن‌ها و مراسمات مذهبی برای برقراری ارتباط هر چه بیشتر ساکنین با یکدیگر
- تشکیل سرمایه اجتماعی درون محله‌ای در راستای انسجام و همبستگی محله
- تقویت هویت محله و افزایش حس تعلق ساکنین به محله‌های مسکونی از طریق شناساندن بیشتر و ساخت عناصر هویت بخش در سطح محله
- ساماندهی نهادهای رسمی و غیررسمی در سطح محله از جمله سرای محله، اماکن فرهنگی و...

- افزایش امنیت و ایمنی محله با کاهش مسیرهای حادثه‌خیز و اصلاح تقاطع‌های اصلی و فرعی
- افزایش امنیت اجتماعی در سطح محله، با ایجاد کلاتری و استفاده از نگهبان محله و هم‌چنین تقویت نورپردازی مناسب خیابان‌ها و کوچه‌های فرعی در سطح محله در شب و برانگیختن حس مسئولیت‌پذیری مردم و انجمن‌ها و شوراهای محلی در این زمینه.
- افزایش امنیت پارک خودرو به وسیله ایجاد پارکینگ‌های محلی به جای پارک خودرو در کوچه‌ها
- افزایش حس تعلق شهروندان به محیط مسکونی و در نتیجه کاهش احتمال تخلف و جرایم خیابانی
- تعامل و مشارکت بیشتر مردم محله با شهرداری و سازمان‌های مسئول برای اجرای طرح‌های پایداری محله
- مشارکت فعال، گسترده و جدی در تشکل‌ها و نهادهای مردمی محله‌ها برای تقویت پایداری اجتماعی به دلیل پایین‌بودن جایگاه پایداری اجتماعی در سطح محله‌ها نسبت به دیگر شاخص‌های پایداری
- توجه به سرزندگی، تنوع کاربریها و هویت مکانی محلات مسکونی برای افزایش حس تعلق افراد به اجتماع و محل سکونت

• پیشنهادات برای پایداری تقویت بعد اقتصادی محله‌ها

- افزایش تردد تاکسی‌ها برای دسترسی بهتر ساکنین به مرکز شهر
- بهبود وضعیت معابر برای تردد با دوچرخه به منظور کاهش استفاده از اتومبیل
- ایجاد مراکز خدمات درمانی برای دسترسی ساکنین برای نیازهای پزشکی اورژانسی
- ایجاد مهدکودک و مدرسه ابتدایی در محله به منظور دسترسی هرچه آسانتر کودکان به صورت پیاده
- افزایش تعداد واحدهای تجاری برای تامین مایحتاج روزانه و هفتگی مردم
- توزیع مکانی مناسب واحدهای تجاری برای دسترسی آسان ساکنین محله
- ارتقای کیفیت مسکن از طرف سازندگان محلی مسکن
- تضمین بهبود حمل‌ونقل از طریق افزایش مسیرهای پیاده و دوچرخه
- جلوگیری از افزایش بی‌رویه قیمت اجاره بها توسط خود ساکنین

کتابشناسی

۱. حکمت‌نیا، حسن؛ زندگی‌آبادی، علی (۱۳۸۷)، بررسی و تحلیل سطوح پایداری شهر یزد و ارائه راهکارهایی در بهبود آن، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۷۲ (صص ۳۷-۵۱):
۲. ربانی خوراسگانی، علی و صدیق اورعی، غلامرضا و خنده‌رو، مهدی (۱۳۸۸)، بررسی سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن در سطح محله، دو فصلنامه علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، سال ششم، شماره ۲، (صص ۱۱۹-۱۴۹):
۳. رفیعیان، مجتبی؛ تقوایی، علی‌اکبر؛ وحدانی، حسن (۱۳۸۸)، ظرفیت‌سنجی توسعه محله‌ای در فرایند توسعه پایدار شهری مطالعه موردی: محله کلکته‌چی یا راسته کوچه شهر تبریز، مجله پژوهشی دانشکده معماری تربیت مدرس، شماره ۴۹، (صص ۹۳-۱۰۴):
۴. سالک، نیما (۱۳۸۶)، عوامل مؤثر بر پایداری توسعه در فرایند برنامه‌ریزی شهری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس؛
۵. سرایی، محمدحسین؛ لطفی، صدیقه؛ ابراهیمی، سمیه (۱۳۸۹)، ارزیابی و سنجش سطوح پایداری توسعه محلات شهر بابلسر، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۱، شماره دوم (صص ۳۷-۶۰):

۶. سعیده زرآبادی، زهرا؛ ساداتی دشتکی، نجمه (۱۳۹۱)، الگوی مدیریت بحران اجتماع محور با تاکید بر ظرفیت‌سازی محلی، دومین کنفرانس ملی مدیریت بحران، تهران؛
۷. سعیدنیا، احمد، (۱۳۸۳)، مجموعه کتاب‌های سبز شهرداری مدیریت شهری، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور، جلد ۱۱؛
۸. شریفیان ثانی، مریم و ملکی سعیدآبادی، امید (۱۳۸۵)، سرمایه اجتماعی به مثابه یک سیستم پیچیده، مجله رفاه اجتماعی، شماره ۲۳ (صص ۴۵-۶۶)؛
۹. شیعه، اسماعیل (۱۳۸۷)، مقایسه محله‌های تهران با معیارهای یک محله پایدار از نظرگاه شهرسازی، انتشارات طرح نو، مجموعه مقالات همایش توسعه محله‌ای، جلد ۹؛
۱۰. صالح طبری، محمد (۱۳۸۷)، بابل سرزمین طلای سبز، نشر فکر روز، چاپ اول، بابل؛
۱۱. عزیزی، محمدمهدی (۱۳۸۵)، محله مسکونی پایدار: (مطالعه موردی محله نارمک) نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۷، (صص ۳۵-۶۴)؛
۱۲. عظیمی آملی، جلال (۱۳۸۸)، اصطلاحات و مفاهیم علوم شهری، دانشگاه آزاداسلامی واحد نور، نور؛
۱۳. عظیمی آملی، جلال و عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری، (۱۳۹۳)، حکمروایی روستایی (مدیریت توسعه پایدار)، سمت، تهران؛
۱۴. فرهودی، رحمت‌الله؛ رهنمایی، محمدتقی (۱۳۹۰)، سنجش توسعه پایدار محله‌های شهری با استفاده از منطق فازی و سیستم اطلاعات جغرافیایی (مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران)، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۷ (صص ۸۹-۱۱۰)؛
۱۵. قرخلو، مهدی؛ حسینی، سید هادی (۱۳۸۵)، شاخص‌های توسعه پایدار شهری، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره هشتم، (صص ۱۵۷-۱۷۷)؛
۱۶. کریمی، سرگل (۱۳۸۷)، نقش مدیریت محلی و شورایی‌ها در توسعه محله‌ای پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی؛
۱۷. کریمی، سرگل (۱۳۸۸)، جایگاه توسعه در مقیاس خرد و محله‌ای در توسعه پایدار شهری نمونه موردی: محله اوین، فصلنامه پژوهشی جغرافیای انسانی، شماره ۳، (صص ۸۱-۹۲)؛
۱۸. گلی، علی (۱۳۸۸)، فن‌آوری نظام اطلاعاتی و اجتماعات محلی پایدار، انتشارات طرح نو، مجموعه مقالات همایش توسعه محله‌ای، جلد ۳؛
۱۹. محمدی، محمود (۱۳۸۳)، بازشناسی مفهوم ارتباطات و نقش آن در توسعه پایدار محله‌ای، چکیده مقالات همایش توسعه محله‌ای، چشم‌انداز توسعه پایدار شهر تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران؛
۲۰. مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۶۵، نتایج تفصیلی شهرستان بابل؛
۲۱. ایستگاه هواشناسی قراخیل، آمارنامه سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵؛
۲۲. مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، نتایج تفصیلی شهرستان بابل؛
۲۳. مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، سال ۱۳۸۵، نتایج تفصیلی شهرستان بابل؛
۲۴. ملکشاهی، غلام‌رضا و دیگران، ۱۳۷۹، بابل شهر بهار نارنج، نشر چشمه، بابل؛
۲۵. موسوی، احمد (۱۳۸۶)، برنامه‌ریزی توسعه محله‌ای با تاکید بر سرمایه اجتماعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس؛
۲۶. مهندسین مشاور زیستا، ۱۳۸۰، طرح جامع شهر بابل، تجدید نظر؛
۲۷. هودسنی، هانیه (۱۳۸۴)، بهبودساختاری - فضایی محلات شهری در چارچوب توسعه محله‌ای پایدار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس؛
۲۸. برارپور، کوروش (۱۳۸۵)، سنجش وضعیت پایداری توسعه محله‌ای در کلاردشت با استفاده از یک الگوی راهبردی، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۳، (صص ۱۷۳-۱۹۲)؛
۲۹. بیگلری، شادی (۱۳۸۹)، ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در پایداری محله‌ای ناحیه ۲ شهرداری منطقه ۴ تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس؛
۳۰. پرتوی، پروین (۱۳۸۸)، اصول و مفاهیم توسعه پایدار محله‌ای از دیدگاه پدیدارشناختی، انتشارات طرح نو، مجموعه مقالات

همایش توسعه محله‌ای، جلد ۲:

۳۱. پورطاهری، مهدی و نقوی، محمدرضا (۱۳۹۱)، توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی با رویکرد توسعه پایدار، مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۷ (صص ۵۳-۷۰):
۳۲. توکلی نیا، جمیله؛ استادی سیسی، منصور (۱۳۸۷)، تحلیل پایداری محله‌های کلان شهر تهران با تاکید بر عملکرد شورایی (نمونه موردی: محله‌های اوین، درکه و ولنجک)، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۰، (صص ۲۹-۴۳):
۳۳. حاجی پور، خلیل (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی محله مینا رهیافتی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۶، (صص ۳۷-۴۶):
۳۴. احمدزاده، بهنام (۱۳۸۱)، ایجاد مراکز محله در شهر شیراز (مطالعه موردی: منطقه ۴ شهرداری شیراز)، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز:
۳۵. الوانی، سیدمهدی؛ شیروانی، علی‌رضا (۱۳۸۵)، سرمایه اجتماعی (مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها)، نشرمانی، تهران:
36. Badarulzaman , ,N. Jaafar ,M , (2011), City Development Strategies (CDS) and Sustainable Urbanization in Developing World, Universiti Sains Malaysia, Procedia - Social and Behavioral Sciences 36 (2012) 623 – 631;
37. Barton; H ,et al (2003),”Shaping Neighbourhoods:A guide for health,sustainability and vitality”, london and New York :spon press,
38. Blakely.E.A;(1997), New Role for Education in Economic Development TomorrowsEconomy to days; Education and urban society,vol ;29,No2;
39. Choguill ; Charles L,(2007), developing sustainable neighborhoods,Habit Inter national vol.27, No.3;
40. Falk,n& Carley, m,(2012), Sustainable urban neighbourhoods, Building communities that last;
41. Gharai, F (2005), The Value of Neighbourhoods: a Cultural Approach to Urban Design, University of Sheffield, Department of Architectural Studies;
42. Keller;Suzanne.(1986), The neighborhood.a sociogical perspective.new York:random house; New York :spon press;
43. Kline;E.;1997,Sustainable community indicator. IN ;Roseland ; M.Ecocity Dimensions :Healthy Communities ;Healthy planet ,New Society Publishers ,Gabriola Island ,BC;
44. Leach.J, (2010), Value in Sustainable Neighborhood Community, Noderland Hill Development Co;
45. Legate, R. Stout, F. (2000), Modernism and Early Urban planning 1870-1940, In: The City Reader(Legate, R. Stout F.Eds.), Routledge, N.Y;
46. Parker , S ,(2004), Urban Theory &Urban Experience ,routledge;
47. Rosalesa , N ,(2011), Towards the modeling of sustainability into urban planning:Using indicators to build sustainable cities, International Conference on Green Buildings and Sustainable Cities, Procedia Engineering21,pp: 641 – 647;
48. Willis; Micheal, (2006), sustainability:The I ssue of our Age ,And a Concern for Local Government, public Management,No 88,pp: 8-12.